

LUNDS
UNIVERSITET

En feministisk utrikespolitik under utveckling?

En kritisk retorikanalys av svenska regeringars utrikespolitik 2008 och 2015

Oskar Hansson

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSK62
Termin: termin 6, kandidatuppsats
Handledare: Lina Sturfelt
Omfång: Antal ord 15850

Abstract

The Swedish feministic foreign politics has been a subject of political discussion since 2015 when the foreign minister, Margot Wallström, declared this new direction of the Swedish government. The thesis analysis is carried out with the aim of illustrating differences in how governments portray women, how they are included and what rights they have in the foreign policy debates in 2008 and 2015. The purpose of the study is to investigate the rhetorical representations and conditions that apply to the debates in 2008 and 2015, and to analyze if there are any differences between the years. The results of the analysis show that there are differences in how the two governments portray women in their arguments. The analysis results also show that there are differences in the rhetorical approaches used to describe women's rights between the years studied. These differences are based on ideological grounds, the view of international security and the underlying traditions of the roles that women and men take in international politics. The reason why the investigation focuses on the rhetorical representations and the situation around them is that it gives a clear picture of how foreign policy has been designed and legitimized in the debate. The thesis makes a clear demarcation in its primary material and concentrates the study on the foreign debates, letters and declarations for the years 2008 and 2015. The study is based on a combined theoretical perspective by Laura Sjöberg and Cynthia Enloe. This theoretical perspective co-operates with the essay's method, which is a Critical rhetoric analysis based on Brigitte Mral, Marie Gelang and Emelie Bröm's book *Kritisk retorikanalys*.

Keywords: Feministic foreign policy, critical rhetorical analysis, rhetorical application, human rights, foreign policy, narrative

Abstrakt

Feministisk utrikespolitik har sedan 2015, då utrikesminister Margot Wallström deklarerar denna inriktning, varit ett diskussionsämne inom den svenska utrikespolitiken. Uppsatsens analys genomförs med målet att åskådliggöra skillnader i hur regeringarna framställer kvinnor, hur de inkluderas och vilka rättigheter de har i de utrikespolitiska debatterna 2008 och 2015. Syftet med undersökningen är att undersöka vilka retoriska framställningar och villkor som gäller för debatterna för 2008 och 2015, samt att analysera om det finns några skillnader mellan åren. Resultatet från analysen visar på att det finns skillnader i hur regeringarna framställer kvinnor i sin argumentation. Analysresultaten visar även på att det finns skillnader i vilka retoriska grepp som används för att beskriva kvinnors rättigheter mellan de undersökta åren. Dessa skillnader bygger dels på ideologiska grunder, synen på internationell säkerhet och underliggande traditioner om vilka roller som kvinnor och män tar i den internationella politiken. Anledningen till att undersökningen fokuserar på de retoriska framställningarna och situationen runt omkring dem, är att det ger en tydlig bild av hur utrikespolitiken har utformats och legitimerats i debatten. Uppsatsen gör en tydlig avgränsning i sitt primärmaterial och koncentrerar undersökningen till de utrikespolitiska debatterna, skrivelserna och deklARATIONERNA för åren 2008 och 2015. Undersökningen utgår från ett kombinerat teoretiskt perspektiv av Laura Sjöberg och Cynthia Enloe. Detta teoretiska perspektiv samverkar med uppsatsens metod vilken är en kritisk retorikanalys som utgår från av Brigitte Mral, Marie Gelang och Emelie Bröms bok *Kritisk retorikanalys*.

Nyckelord: *Feministisk utrikespolitik, kritisk retorikanalys, retoriska framställningar, mänskliga rättigheter, svensk utrikespolitik, narrativ,*

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Problemformulering, syfte och frågeställningar.....	4
1.1.1	Problemformulering	4
1.1.2	Syfte	4
1.1.3	Frågeställningar	5
1.2	Material och avgränsningar	5
1.2.1	Primärmaterial	6
1.2.2	Sekundärmaterial.....	8
1.2.3	Källkritik	10
2	Teori och metod	12
2.1	Teori	12
2.1.1	Femininitet och maskulinitet inom narrativets-begreppet	13
2.1.2	Ett kombinerat narrativ.....	15
2.2	Metod	16
2.2.1	Steg ett, den politiska omvärldskontexten.....	17
2.2.2	Steg två, Den retoriska situationen för talen	18
2.2.3	Steg tre, analys av argumentsformer; etos, patos och logos.....	19
2.2.4	Jämförande analys och diskussion av resultaten	20
3	Litteraturoversikt och tidigare forskning.....	21
3.1	Genus och utrikespolitik.....	22
3.2	Kolonial kritik och vit feminism	25
3.3	Uppsatsens bidrag till forskningsläget	26
4	Undersökning/analys	28
4.1	Steg ett, analys av omvärldskontexten	28
4.1.1	Kontexten i omvärlden 2008	28
4.1.2	Kontexten i omvärlden 2015	29
4.1.3	Jämförelse mellan 2008 och 2015	31
4.2	Steg två, Den retoriska situationen för talen	33
4.3	Steg tre, analys av argumentsformer; etos, patos och logos.....	39
4.3.1	Analys av skrivelserna	39
4.3.2	Analys av deklARATIONERNA och debatterna	42
4.3.3	2008.....	43
4.3.4	2015.....	46

Steg 4: Analys och diskussion	52
4.4 Slutsats	56
Referenser	58

1 Inledning

Sedan Sveriges EU-inträde 1995 har den svenska utrikespolitiska hållningen varit enig om att Sverige ska värna om sin jämställdhetslagstiftning nationellt och att driva frågan inom den svenska utrikespolitiken.¹ Den svenska jämställdhetspolitiken anses fortfarande vara en av de mest långtgående i unionen och tillsammans med resten av de nordiska länderna så kvalificerar Norden sig i toppen på internationella mätningar av jämställdhet.²

Sveriges medlemskap i EU sammanföll med kvinnokonferensen i Peking som anses vara grunden för FN:s säkerhetsråds-resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet.³ Med konferensens deklaration lades grunden för en diskussion om kvinnors utsatta roll i konflikter och krig. Konferensen innebar även början på den diskussion om vilka faktorer och berättelser som förs fram i fredsförhandlingar och vilka perspektiv som premieras vid fredsfördrag.⁴ Forskare som Laura Sjöberg, Cynthia Enloe och Judith Goldstein diskuterar och kritiserar det som de menar vara en maskulint skriven värld, där kvinnors berättelser negligeras strukturellt.⁵

Sjöberg, Enloe och Goldstein lyfter fram vikten av att deklARATIONER innehåller en bredare syn på definitioner och fler narrativ måste ges inträde i diskussionen om internationella relationer. Detta för att inkludera fler än krigande män och tillåta

¹ Regeringskansliet. ”Sveriges väg till EU-medlemskap”. <https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/safungerareu/sveriges-vag-till-eu-medlemskap/> (hämtad 10e augusti 2019)

² Hernes, Helga Marie. Norwegian University press. Language Arts&Disciplines. 176 s. 1987. S 8-10; United nations development program. *Human development rapport: Table 4: Gender development index (GDI)*. 2018. (Senast hämtad 10e augusti 2019)

³ United states institute of peace. *What is UNSCR 1325. An Explanation of the Landmark Resolution on Women, Peace and Security*. https://www.usip.org/gender_peacebuilding/about_UNSCR_1325_2018. 2018. (hämtad 10e augusti)

⁴ Bergman Rosamond, Annika. Protection Beyond Borders: Gender Cosmopolitanism and Co-constructive obligation. *Global Society* 27. No 3. 2013. 319-336. s 319-322

⁵ Sjöberg, Laura. Gender, war and conflict. Cambridge Malden MA: Polity Press, 2014. 202 s; Enloe, Cynthia. Bananas, beaches and bases: making feminist sense of international politics. London: Univ. of California Press. 1990. 244 s.

historien att visa på fler berättelser än de från slagfälten. Diskussionen som börjar få fart vid kvinnokonferensen i Peking visar på sprängkraften i kvinnors berättelser och erfarenheter av krig och konflikter. Det visar även på behovet av resolutioner och överenskommelser internationellt för att göra reell skillnad för både kvinnor och män.

Sedan 1995 har mycket förändrats i världen och så även för den svenska utrikespolitiken. Flera stora händelser har inverkat på Sveriges förhållning till konflikter och internationella samarbeten, men det svenska samförståndet för jämställdhetspolitiken finns fortfarande.⁶ Bilden i världen har förändrats till det bättre med stora framsteg internationellt för jämställdhet men bilden är inte enbart positiv. I stora delar av världen sker fortfarande omfattande diskriminering av kvinnor. Det visas genom kvinnors mer utsatta roll i samhället och i konfliktzoner. Kvinnor löper fortfarande större risk att utsättas för våldtäkter i väpnade konflikter och drabbas av strukturellt våld i hemmet.⁷ Detta samtidigt som stater fortfarande ifrågasätter kvinnors rätt till mänskliga rättigheter och grundläggande behov och menar på att en kulturell anpassning bör ske av mänskliga rättigheter enligt deras egen utsaga.⁸

Det är i ljuset av detta som den Socialdemokratiska utrikesministern Margot Wallström 2015 deklarerar att Sveriges utrikespolitik nu är feministisk. Med detta förändrar regeringen i ett slag den svenska hållningen och visar vägen för en förändring i utrikespolitiken. Denna förändring sker inte utan kritik, utan oppositionen riktar skarp kritik mot regeringen och anklagar den för plakatpolitik. Regeringen fortsätter med sin ambition att implementera en feministisk utrikespolitik och skriver 2015 i sin utrikesskrivelse med samma perspektiv och fokus.⁹

⁶ Hernes. 1987. s 22–25

⁷ Sveriges radio. *Kvinnors och flickors villkor har förbättrats radikalt*. <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6283511>. Publicerat onsdag 21 oktober 2015. 2015 (hämtad 10e augusti 2019)

⁸ Enloe. 1990. s 1

⁹ Regeringskansliet. *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i svensk utrikespolitik*. Regeringens skrivelse 2016/17:62. <https://www.regeringen.se/48fac0/contentassets/b95748aea48940eb81c85b6ef60eb84b/manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-i-svensk-utrikespolitik-skr-20161762.pdf>. 2015

Den feministiska utrikespolitiken som Margot Wallström skriver in i utrikesskrivelsen 2015 skiljer sig från en lång tradition av samförstånd inom den svenska utrikespolitiken. Detta samförstånd bygger på att riksdagens alla partier ska kunna acceptera den utrikespolitiska linje som regeringen för. Med införandet av en feministisk utrikespolitik bryts detta samförstånd på grund av laddningen i fenomenet feminism.¹⁰

Mandatperioden 2006–2010 satt Carl Bildt som utrikesminister. Bildt lade fram en utrikesskrivelse som syftade till samförstånd i riksdagen. Skrivelsen var den första borgerliga versionen och innehöll en rad reformer som syftar att fokusera på individens friheter och rättigheter. Detta var en skillnad i fokus av de utrikespolitiska skrivelserna, vilka tidigare fokuserat på grupp faktorer och strukturer som socialdemokratiska regeringar valde att fokusera på.¹¹

Utrikesskrivelserna instiftades av den socialdemokratiska statsministern Göran Persson i regeringen 1998. Han introducerade skrivelserna i samband med firandet av 50 års jubileet av Förenta nationernas utformande av deklARATIONEN om mänskliga rättigheter 1998. De har författats fyra gånger, 1998, 2003, 2008 och 2015. Skrivelseerna har sedan dess haft en viktig funktion inom svensk utrikespolitik, i deras roll att visa på den svenska regeringarnas prioriteringar och mål.

I denna studien kommer Carl Bildt och Margot Wallströms utrikespolitiska dokument att undersökas genom en kritisk retorikanalys kombinerat med en teoretisk förståelse om feministisk utrikespolitik formulerat av Cynthia Enloe och Laura Sjoberg. Undersökningen kommer fokusera på kontexten, retoriska framställningar och vilka skillnader som förekommer mellan åren.

¹⁰ Hernes. 1987. S 19

¹¹ Regeringskansliet. *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Regeringens skrivelse 2007/08:109.* <https://www.regeringen.se/49b739/contentassets/7c1c2e082fa54383a7634e5875285e05/manskliga-rattigheter-i-svensk-utrikespolitik-skr.-200708109>. 2008

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar

1.1.1 Problemformulering

Sverige har sedan EU-inträdet på 90-talet sett sig som en förkämpe och ett föregångsland inom jämställdhet på den internationella politiska arenan. Denna självbild har resulterat i att Sverige har varit drivande i både EU och FN för att öka jämställdheten. Självbildens har även medfört att Sverige ofta kritiserat andra länder för bristande lagstiftning för att öka jämlikheten i dessa länder. Trots den historiska självbildens vållade Margot Wallströms deklaration om en svensk feministisk utrikespolitik mycket kritik från den borgerliga oppositionen. De menar att den är för radikal. Användningen av begreppet feminism delar riksdagens partier i två läger och vållar en diskussion om hur svensk utrikespolitik bör vara. Dock kvarstår frågan om vilken skillnad som deklarationen om en feministisk utrikespolitik gjort för den svenska utrikespolitiken samt vilka skillnader den medfört för formuleringar och framställningar kring kvinnors rättigheter. Denna studie ämnar undersöka vilken skillnad som Margot Wallströms agerande gjort för svensk utrikespolitik jämfört med den tidigare alliansregeringens utrikespolitik med fokus på hur regeringarna skiljer sig i retoriska framställningar och formuleringar efter det att den uttalats som feministisk.

1.1.2 Syfte

Studiens övergripande syfte är att granska de utrikespolitiska deklarationerna, skrivelserna och debatterna för att se vilka skillnader i retoriken som finns mellan åren 2008 och 2015 gällande kvinnors rättigheter och inkludering i utrikespolitiken. Genom att granska de ovan nämnda dokumenten ämnar uppsatsen att förstå vilka

skillnader som deklARATIONEN om en ny feministisk utrikespolitik får i debatten och dokumenten gällande hur retoriken kring kvinnors inkludering formuleras. Studien kombinerar det överordnade syftet med en granskning av kontexten och den retoriska situationen för att se hur den påverkar retoriska formuleringar i framföranden och skrivna dokument av regeringarna 2008 och 2015. Genom att kombinera den retoriska framställningen och inkludera kontexten och den retoriska situationen som sker, syftar uppsatsen på att åskådliggöra om det uppkommit avgörande skillnader i svensk utrikespolitik mellan åren 2008 och 2015. I enlighet med syftet i uppsatsen avser studien av materialen att besvara följande frågeställningar:

1.1.3 Frågeställningar

- Vilka skillnader medför den nya feministiska politiken för den utrikespolitiska debatten?
- Hur skiljer sig den utrikespolitiska debatten 2008 och 2015 gällande den retoriska framställningen av kvinnors rättigheter?

1.2 Material och avgränsningar

Undersökningen ämnar studera retoriska formuleringar, situationer och kontexter kring utrikespolitiska dokument kopplade till åren 2008 och 2015. Material som väljs för studien, omfattas av deklARATIONER och skrivelser utfärdade av utrikesdepartementet och anföranden från de efterföljande riksdagsdebatterna som sker efter deklARATIONERNA presenterats. Vidare presenteras den litteratur som används för att tolka primärmaterialet och ge perspektiv till undersökningen och detta material kommer presenteras under sekundärlitteratur. I det följande avsnittet presenteras studiens primär- och sekundärmaterial.

1.2.1 Primärmaterial

Genom en genomgång av ett lämpligt material för en undersökning av de retoriska framställningarna i utrikespolitiken begränsades primärmaterialet till ett antal dokument som omger den utrikespolitiska debatten för de undersökta åren 2008 och 2015. Åren valdes för att visa på de första utrikespolitiska deklARATIONERNA som följdes upp av en grundlig skrivelse för de olika regeringarnas utrikespolitik. För att kunna urskilja fler retoriska framställningar valdes även att inkludera de efterföljande debatterna i riksdagen som traditionellt hålls efter utrikesdeklarationen.

Det primärmaterial som ingår i undersökningen utgörs av skrivelserna: Regeringens skrivelse 2008: *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik*¹², regeringens skrivelse 2015: *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i svensk utrikespolitik*¹³, *Utrikesdeklaration 2008*¹⁴, *Utrikesdeklaration 2015*¹⁵, samt de utrikespolitiska debatterna *18e februari 2008*¹⁶ och *den 24e februari 2015*¹⁷. Avgränsningarna till dessa utrikespolitiska dokument och debatter ansågs som tillräcklig för att kunna undersöka skillnaderna mellan de olika årens retoriska framställningar, retoriska situationer och kontext. I urvalet av primärmaterial fanns det ytterligare material såsom handlingsplaner och andra rapporter. Dessa dokument valdes bort i avgränsningen av materialet för att kunna koncentrera undersökningen på de centrala dokumenten där retoriska framställningar framförallt förekommer.

De utrikespolitiska deklARATIONERNA, är de dokument där regeringen redogör för Sveriges riksdag och den samlade diplomatkåren som Sverige har förbindelser med, hur regeringens syn på omvärlden ser ut. Dokumenten som är politiska, har

¹² Regeringskansliet. *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik*. Regeringens skrivelse 2007/08:109. 2008

¹³ Regeringskansliet. *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i svensk utrikespolitik*. Regeringens skrivelse 2016/17:62. 2015

¹⁴ Regeringskansliet. *Regeringens deklARATION vid 2008 års utrikespolitiska debatt i Riksdagen onsdagen den 13 februari 2008*. <https://www.regeringen.se/49b754/contentassets/6a83deb14bb1476691d62ae06efc63fd/utrikesdeklarationen-2008>. 2008

¹⁵ Regeringskansliet. *Regeringens deklARATION: vid 2015 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdagen den 11 februari 2015*. <https://www.regeringen.se/49b753/contentassets/87d0416f08e24cd3bb91a631a8461c08/utrikesdeklarationen-2015>. 2015

¹⁶ Sveriges riksdag. Utrikespolitisk debatt 2008

¹⁷ Sveriges riksdag. Utrikespolitisk debatt 2015

syftet att årligen hålla riksdagen uppdaterad om hur regeringen analyserar omvärldsläget och vilka åtgärder och händelser som regeringen vill framhäva under året. Därför lämpar sig deklARATIONERNA för studier av retoriska framställningar och vilka förändringar som sker i dem. Då dokumenten är tungt präglade av åren som de är framförda, ger de även en bra grund för att analysera den retoriska kontexten och situationen som omger deklARATIONEN. Årtalen 2008 och 2015 ansågs som goda val för en analys för att de representerar olika sidor av den svenska politiken. DeklARATIONERNA dessa år är extra relevanta då de följs av de valda regeringarnas utrikeskrivelser.

De utrikespolitiska skrivelserna *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik* och *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i svensk utrikespolitik* inkluderades i primärmaterialet då de syftar till att redogöra för regeringarnas ambitioner och prioriteringar för sin utrikespolitik. Utrikeskrivelserna skrevs första gången för att högtidligt hålla 50 års jubileet av DeklARATIONEN för mänskliga rättigheter 1998 av dåvarande statsminister Göran Perssons regering. Skrivelserna har därefter författats vid varje regeringsskifte sedan dess, för att klargöra regeringens centrala engagemang för mänskliga rättigheter i den svenska utrikespolitiken.

Skrivelserna är uppbyggda som beskrivande dokument där omvärlden analyseras i framsteg och tillbakagångar för mänskliga rättigheter runt om i världen. De inledande beskrivningarna av omvärldsläget följs upp av hur regeringarna anser att Sverige bör agera och vilka prioriteringar som bör göras de kommande åren, för att stärka eller förändra situationen inom det berörda området. Skillnaderna i uppbygg som återfinns i skrivelserna från 2008 och 2015 visar på olika prioriteringar och mål inom utrikespolitiken.¹⁸ Skrivelserna ger analysen en möjlighet att visa även på skillnader och likheter mellan regeringarnas uppfattningar om omvärlden och därmed kunna se vilka politiska områden där de är samstämmiga. Skrivelserna är inga dokument som ligger till grund för ett beslut, utan antar formen av en åsiktsförklaring från regeringen.¹⁹

¹⁸ Weber, Cynthia. *International Relations Theory. (Elektronisk resurs). A Critical Introduction*. London. Routledge. 2005. 299 s. s 10–20

¹⁹ Regeringskansliet. Rättsliga dokument: Skrivelse. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/>

De politiska debatterna i Riksdagen är även inkluderade i uppsatsens primärmaterial. Detta för att enklare kunna avgöra vilka retoriska grepp som respektive regering och opposition använder sig av. Debatterna ger en god bild av hur regeringen bemöter kritik av sin utrikespolitiska agenda samt vilka prioriteringar som oppositionen önskar att regeringen föra fram. I debatterna från *18:e februari 2008* och *24:e februari 2015* ges även en bild om hur partierna skiljer sig som opposition och regering.

Det politiskt skrivna primärmaterialet ger en sammanhängande och bra grund för att kunna analysera retoriska framställningar av regeringarna i rättigheter och friheter kopplade till kvinnors situation i världen. De politiskt färgade dokumenten lämpar sig för den kritiska retorikanalysen. Detta därför att politik alltid är situationsbundet och materialet som väljs måste därför förstås med de världspolitiska händelserna som sker runt omkring dem. Materialet behöver kompletteras med sekundär litteratur för att ytterligare förstå de faktorer som påverkar retoriken.

1.2.2 Sekundärmaterial

I detta avsnitt presenteras litteratur som togs med för att komplettera de dokument som utgör studiens primärmaterial. Denna litteratur kretsar kring centrala begrepp inom internationella relationer. Avsnittet ämnar därmed att belysa faktorer som påverkar utformningen av de utrikespolitiska dokumenten som inte kan inkluderas i delarna om tidigare forskning, teori eller primärmaterial. Denna del av studien kommer därför att visa olika teorier om hur världen bör tolkas. Dessa teorier om utrikespolitik behöver redovisas för att kunna förstå hur de olika partierna baserar sin syn på omvärlden. Internationella relationer byggs förenklat runt tre grundteorier. Dessa teorier belyser olika syner på hur beskrivningen av internationella relationer bör ske. De tre olika teorierna delas in i tre huvudteorier, realism, liberalism och konstruktivism.²⁰ Vid förståelsen av dessa teorier väljer jag att basera informationen på Cynthia Webers förståelse av dessa. För att komplettera Webers

²⁰ Weber, Cynthia. 2005. s 10-20

mer teoretiska bas och förstå en svensk kontext väljer jag att komplettera hennes perspektiv med information från Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) hemsida för svensk utrikespolitik/säkerhetspolitik, författat av Wilhelm Agrell.²¹

Perspektiven på internationella relationer ger olika förklaringar till hur teorin kring stater eller individer förhåller sig till varandra. Realismen menar att staten eller staterna, är den enda legitima aktören inom den internationella arenan. Detta baseras på att stater är de enda aktörerna mäktiga nog att starta krig och influera andra aktörer inom den internationella sfären. Realismen länkar även begreppet fred till en terrorbalans mellan stater som omöjliggör en konflikt genom en ömsesidig skräck för varandra.²² Denna hållning kritiseras av anhängarna till liberalismen som menar på att fler aktörer måste blandas in för att förstå relationerna på internationell nivå. Liberalismen bygger på att företag, individer och organisationer också influerar staters agerande internationellt. Fokuset ligger på samtliga interaktioner mellan aktörer både nationellt och internationellt och hur dessa aktörer samverkar för bevarandet av sina respektive intressen.²³

Den tredje teorin, konstruktivismen, ifrågasätter de två ovanstående teorierna och menar att de antaganden som de bygger på borde kritiseras. Konstruktivismen bygger på att allt är konstruerat på den internationella arenan. De menar att genom individens interaktion med andra individer skapas normer och dessa formar den gemensamma identiteten för en stat.²⁴ De rådande teorierna inom internationella relationer kritiseras av feministiska förespråkare, som menar att de är påverkade av en maskulin hegemoni och exkluderar alternativa narrativ och förenklar verkligheten genom detta.²⁵ Teorierna hjälper till att förstå de olika utgångspunkterna

²¹ Agrell, Wilhelm. *Svensk säkerhet*. 2016. <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Svensk-sakerhet/>. (Senast hämtad 16e augusti 2019)

²² Weber, Cynthia. 2005. s 14–16

²³ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). *Det internationella systemet*. 2015. <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Internationell-sakerhet/Det-internationella-systemet/>. (hämtad 15e augusti 2019)

²⁴ MSB. *Det Internationella systemet*. 2015

²⁵ Weber, Cynthia. *International relations theory*. s 60-62

som de båda regeringarna har i sin förståelse av internationella relationer genom sin ideologiska syn på samhället.²⁶

Kombinerat med förståelsen av grundteorierna om internationella relationer, spelar litteraturen kring den svenska hållningen en viktig roll sedan Kalla krigets slut och in i analysens antaganden och förståelse. Denna delen av sekundärlitteraturen visar på hur Sverige gått från en neutralitetspolitik under kalla kriget till en militär alliansfrihet under 1990-tal och fram till idag.²⁷ Detta har förändrat vilken roll Sverige väljer att spela på den internationella arenan och vilka samarbeten som accepteras i den politik som förs idag. Här spelar Sveriges medlemskap i EU en vital roll, där den svenska utrikespolitiken anpassar sig till andra länder i unionen. Lissabonfördraget spelar en stor roll för förståelsen av de båda regeringarnas syn på EU och den gemensamma utrikespolitik som Riksdagen är relativt överens om.²⁸

Andra källor som används i framförallt inledningen och steg ett i analysen, är hemsidor om olika händelser kopplade till en feministisk utrikespolitik. American Peace Institute är ett fredsforskningsinstitut som fokuserar på framförallt kopplingen mellan fred och möjliggörandet av global säkerhet. De gav en kortfattad analys av var och när resolution 1325 uppstod och vilka följdverkningar den får för kvinnors inkludering.²⁹

1.2.3 Källkritik

Primärmaterialet behandlar inte specifikt kvinnors rättigheter inom utrikespolitiken utan kretsar runt de allmänna utrikespolitiska debatterna för åren 2008 och 2015. I undersökningen utgör detta inte ett problem för analysen av materialet, utan det

²⁶ Weber, Cynthia. *International relations theory*. s 180–184

²⁷ Agrell Wilhelm. *Wilhelm Agrell om alliansfrihet och neutralitet*. <http://www.sakerhetspolitik.se/Forsvar/internationalt-forsvar/Militar-alliansfrihet/wilhelm-agrell-om-alliansfrihet-och-neutralitet/>. 2015 (Senast hämtad 15e augusti 2019)

²⁸ MSB. *Det Internationella systemet*. 2015

²⁹ United states institute of peace. *What is UNSCR 1325. An Explanation of the Landmark Resolution on Women, Peace and Security*. https://www.usip.org/gender_peacebuilding/about_UNSCR_1325_2018. (hämtad 10e augusti)

stärker möjligheten att analysera de retoriska framställningarna i ett större sammanhang. Det bör också föras fram att materialet tolkas ur en feministisk narrativ teori. Detta kunde ha inneburit att materialet 2015 tolkats fördelaktigt jämfört med 2008. Men genom att använda teorin till för att spegla vilka roller som män och kvinnor antar i det internationella systemet och visa på hur detta påverkar de retoriska framställningarna av kvinnor och kvinnors rättigheter, utgör teorin inte en problematisk partiskhet. Genom att syftet med undersökningen inte är att undersöka vilket år som utgör bäst förutsättningar för kvinnors rättigheter, utgör den valda teorin av Enloe och Sjoberg inte ett problem för opartiskheten i undersökningen.

Avslutningsvis bör inte undersökningen utgöra några forskningsetiska utmaningar för det undersökta materialet. Detta genom att undersökningen och resultatet i denna uppsats, främst tar sin utgångspunkt i offentliga handlingar och dokument.

2 Teori och metod

I detta avsnitt kommer uppsatsens teori och metod att presenteras. Först presenteras det teoretiska perspektivet som består av en kombinerad narrativsteori av Laura Sjöberg och Cynthia Enloe. Sedan presenteras en metodmodell som bygger på modifiering av Brigitte Mral, Marie Gelang och Emelie Bröms modell kring kritisk retorikanalys. Dessa två kombineras senare i analysavsnittet och utgör grunden för undersökningen av de utrikespolitiska dokumenten.

2.1 Teori

Den teoretiska utgångspunkten i denna uppsats, grundas i en diskussion om ett feministiskt narrativ och vilken funktion detta spelar inom svensk utrikespolitik i början på 1990-talet. Genom att välja teorin syftar uppsatsen på att bilda en idé om vilka uttryck ett feministiskt narrativ gör när det appliceras på historiskt och samtida material inom svensk utrikespolitik. Grunden i ett nytt feministiskt narrativ kombineras med metoden kritisk retorikanalys. Detta möjliggör att uppsatsen blir en undersökning om hur framställningen av kvinnor i de utrikespolitiska dokumenten från 2008 och 2015 möjliggörs. Detta för att urskilja skillnader mellan årtalen i hur kvinnors rättigheter och aktörskap framställs retoriskt i dokumenten. Teorin medför att materialet som publiceras av de svenska regeringarna kan jämföras och sättas i en internationell kontext som ger perspektiv och insikt i kopplingen mellan teori och praktisk utföring. Den teoretiska utgångspunkten ger även en historisk kontext till materialet.

Begreppet feministisk utrikespolitik växer fram i slutet på 1980-talet i samband med diskussioner kring genus och könsroller i framställningen av krig och konflikter och internationella relationer. Diskussionerna börjar och förs främst inom separatistiska kvinnokonferenser, som bland annat FN anordnar under 1990-talet,

men diskussionen sprider sig sedan främst inom akademien.³⁰ Diskussionen kring begreppen om ett feministiskt narrativ fortsätter än idag där olika forskare lägger in olika definitioner om vilka idéer som bör definiera begreppet. Genom studier av denna diskussion, som presenteras mer utförligt i uppsatsens avsnitt om forskningsöversikt, väljs två forskare ut som grund för teorin.

Forskarna Laura Sjöberg och Cynthia Enloe presenterar båda en kritik mot en maskulin hegemoniskt narrativ i forskningen om internationella relationer. Genom att kombinera deras teorier bildar dessa två forskare grunden för den teoretiska utgångspunkt som uppsatsens analys influeras av. Denna kombination motiveras med valet av material som analyseras och förstås mer ingående, genom den breda analysen av ett feministiskt narrativ som Laura Sjöberg och Cynthia Enloe ger. Laura Sjöberg fokuserar på en inkludering av genus i beskrivningen av krig och väljer att omdefiniera krigsbegreppet för en inkludering av kvinnor. Cynthia Enloe fokuserar på att åskådliggöra de maskulina föreställningarna och hegemonierna inom internationella relationer. Med kombinationen av dessa forskares resonemang ges uppsatsens analys en bred definition av ett feministiskt narrativ. Denna teori belyser både förhållandet till det hegemoniska maskulina narrativet och genom det kombinerade perspektivet visar teorin på kopplingen mellan ett maskulint narrativ och beskrivningar av krig. Det visar också på vilka attribut som feminina och maskulina aktörer tillskrivs inom det rådande narrativet.³¹

2.1.1 Femininitet och maskulinitet inom narrativitets-begreppet

Genom sin forskning kring uppfattningar om femininitet i framställningen av krig vill Laura Sjöberg visa på att maskulinitet och manlighet innehar ett privilegium. Med detta privilegium framställs konflikter genom en lins av officiella faktorer där kriget börjar med krigsförklaringar och slutar med undertecknade av fredsfördrag.³² Sjöberg väcker frågan om definitionen av krig och problematiserar synen

³⁰ Bergman Rosamond. 2013. s 319–322

³¹ Enloe. 1990. s 193-196

³² Sjöberg. 2014. s 4-12

kring vilka händelser som bör kopplas till begreppet. Sjöberg fortsätter med en diskussion om vilka erfarenheter som bör föras upp för att berättelsen om krig blir trovärdig. Här kombinerar Sjöberg privata och officiella erfarenheter i sin skrivning för en inkludering av fler perspektiv än det hegemoniska maskulina.³³ Med denna problematisering av krig och vilka berättelser som tillhör den officiella historien belyser Sjöberg vilka roller som maskulina och feminina aktörer antas ha. Med uppdelningen visar hon på associationen till att krigare dras till manlighet och att offerrollen dras till kvinnlighet.³⁴ Denna föreställning ligger till grund för Sjöbergs vidare tes om att kvinnliga erfarenheter av krig marginaliseras och trängs undan till förmån för manliga.³⁵

Teorin som Sjöberg för fram kritiserar även traditionell internationella-relationer-forskning för framförandet av enbart abstrakta faktorer som tongivande för staters och ledares relationer. Med denna kritik framför Sjöberg en idé om att individers historier bör höras för ett åstadkomma en mer rättvisande och komplex bild av krig.³⁶ I denna diskussion kring omskrivningen av krig belyser Sjöberg krigets komplexa förhållning till genushierarkier där krig utmanar men samtidigt förstärker dessa.³⁷

Kopplingarna mellan maskulinitet och föreställningar inom internationell politik gör även Cynthia Enloe. Hon beskriver hur genus, etnicitet och klass påverkar kvinnor i deras vardagsliv.³⁸ Genom detta fokus för Enloe samman det privata och det internationella för en omvärdering av antaganden inom internationella relationer. Hon argumenterar för en modell där fler perspektiv inkluderas för att förstå komplexiteten i det internationella systemet.³⁹

³³ Sjöberg, 2014. s 26-30

³⁴ Sjöberg, 2014. s 43-50

³⁵ Sjöberg, 2014. s 159-161

³⁶ Sjöberg, 2014. s 90-94

³⁷ Sjöberg, 2014. s 114-116

³⁸ Enloe, 1990. s 11-13

³⁹ Enloe, 1990. s 192-193

Med de nya förståelserna som modellen ger argumenterar Enloe vidare för en tes där det internationella bör sammankopplas med det privata. Genom denna koppling hävdar Enloe att förhållandet mellan maskulina och feminina värden bör omvärderas.⁴⁰ Synen på internationella relationer bör anpassas för att kunna inkludera de bakomliggande strukturer i det rådande systemet. Dessa bakomliggande strukturer utgörs enligt Enloe av de givna könsrollerna som kvinnor och män förhåller sig till i samhället.⁴¹ Enloe diskuterar även de interna grupperingar som görs mellan det globala nord och syd inom internationella relationer, detta för att kunna se fler strukturer som präglar kvinnor runt om i världen på olika sätt.⁴² Denna uppdelning behöver problematiseras för att inte svårigheter för olika grupper ignoreras genom en generalisering av kvinnopopulationen.⁴³

2.1.2 Ett kombinerat narrativ

Den förändring i narrativet som regeringen 2015 hävdar att åstadkomma genom en feministisk utrikespolitik ger en koppling mellan det teoretiska perspektivet om ett förändrat narrativ inom internationella relationer. Sjöberg och Enloe kombinerade teser kring maskulinitet och femininet inom internationella relationer och krig ger ett nytt perspektiv i analysen av dokumenten från 2008 och 2015.⁴⁴ Genom appliceringen av teorin i analysen ges analysen möjligheten att gå djupare i framställningen av kvinnor inom svensk utrikespolitik och se skillnader mellan regeringarnas utrikespolitik 2008 och 2015.

Kombinationen mellan de två forskarnas fokusområden ger ett bredare perspektiv över tid och gör att fler aspekter av internationella relationer kan föras fram i analysen. Genom sammanföringen av Laura Sjöbergs omdefiniering av krigsbegreppet och Cynthia Enloes mer generella kritik av förståelsen av internationella relationer blir den teoretiska utgångspunkten mer omfattande och ger analysen en möjlighet att förstå de alternativa narrativskrivningarna av internationella relationer

⁴⁰ Enloe. 1990. s 190-196

⁴¹ Enloe. 1990. s 193-196

⁴² Enloe. 1990. s 160-164

⁴³ Enloe. 1990. s 199-202

⁴⁴ Enloe. 1990. s 193; Sjöberg. 2014. s 90-94

och konflikter som de båda forskarna för fram. Sammanföringen motiveras även av krigets centrala roll i förståelsen av internationella relationer och kopplingen mellan denna centrala påverkan på den privata sfärens villkor. Sammankopplingen mellan Cynthia Enloe och Laura Sjöberg visar på en ny grundförståelse av feministisk narrativförståelse som även inkluderar skillnaderna mellan det globala Nord och Syd och hur konflikter och problem knyts till dessa på olika sätt.⁴⁵

2.2 Metod

I detta avsnitt kommer den analysmodell som valts att presenteras och belysas för att ge läsaren en inblick i hur analysen av materialet har utförts. Uppsatsens utgångspunkt är att undersöka den feministiska utrikespolitiken, som lanserades i utrikesdeklarationen från 2015 och på vilka sätt som den skiljer sig från de tidigare borgerliga regeringens utrikespolitiska deklaration från 2008. Som grund för denna analys valdes en kritisk retorikanalys, detta för att uppsatsen ämnar undersöka de båda regeringarnas retorik och samtida omvärldssituation.

För att analysera skillnaderna mellan åren 2008 och 2015 års deklarerationer, skrivelser och debatter valdes en modell där den omgivande kontexten och dokumentens retoriska uppbyggnad samtidigt analyseras. Den kritiska retorikanalysen valdes för att kunna analysera varför dessa framställningar görs och sätta det i kontext med de samtida politiska diskurserna. För att se vilka skillnader som finns mellan de utrikespolitiska debatterna, skrivelserna och deklarerationerna 2008 och 2015 väljs en av modellerna som presenteras i Brigitte Mral, Marie Gelang och Emelie Bröms bok *Kritisk retorikanalys*.⁴⁶ Metodmodellen som väljs är inriktad på politiska tal samt texter, den fokuserar på hur den omgivande politiska kontexten påverkar den politiska debatten.

I de utrikespolitiska deklarerationerna bestämmer regeringen riktningen för hur den svenska utrikesadministrationen ska arbeta och prioritera sin verksamhet. I

⁴⁵ Enloe. 1990. s 193–196; Sjöberg. 2014. s 43–50

⁴⁶ Mral Brigitte. Gelang Marie. Bröms Emelie. *Kritisk retorikanalys: Text, bild, Actio, Retorikförlaget*. 2016. 172 s.

skrivelserna bestäms också en viss prioriteringsordning och denna motiveras och legitimeras genom deklARATIONERNA. I en analys av denna typ av dokument lämpar sig den kritiska retorikanalysen bra, detta för att den ger möjlighet att sammanfläta de händelser som omger politiken med den politiska debatten som förts. Den kritiska retoriska analysen lämpar sig även för att kunna jämföra liknande diskussioner över tid i framställningar av frågor, struktur och argumentation.⁴⁷

Valet av Mral, Geland och Bröms kritiska retoriska modell anpassas för att kunna undersöka de frågeställningar som ställs i uppsatsens syfte. I modellen prioriteras de steg som analyserar och jämför resultaten mellan regeringarna 2008 och 2015 i retoriska framställningar, strukturer och former av argument. Modellen som väljs delas in i tre steg där det första steget analyserar kontexten kring debatterna med händelser i Sverige och världen, samt hur mandatfördelningen ser ut. Det andra steget analyserar den retoriska situationen och vilka prioriteringar och ideologiska faktorer som påverkar partierna i sin uppbyggnad av talen och skrivelserna. Det tredje steget analyserar vilka retoriska grepp som partierna använder för att övertyga åhörarna och fokuserar på de tre klassiska retoriska greppen Etos, Logos och Patos. Analysen avslutas med en jämförelse och diskussion av de resultat som framkommer i analysens tre delar.

2.2.1 Steg ett, den politiska omvärldskontexten

Genom att förstå kontexten runt dokumenten kan en djupare analys göras av vilka antaganden och referenser som debattörerna och tjänstemännen bakom de utrikespolitiska dokumenten tar. I analysen av kontexten används främst årskrönikor från public-servicebolagen Sveriges Radio och Sveriges Television. Det tas även hänsyn till tidningsartiklar från en rad tidningar för att få en kompletterad bild till årskrönikornas urval av nyheter. Urvalet av artiklar görs genom att begränsa sökningar på artiklar kopplade till de valda årtalen och hur de har relevans för den utrikespolitiska debatten. Urvalet legitimeras i uppsatsen genom att en jämförelse av läsningar av

⁴⁷ Mral Brigitte. Gelang Marie. Bröms Emelie. 2016. s 13-14

omvärldshändelser och vilka händelser som nämns i deklARATIONERNA, skrivelserna och vad som nämns i debatterna.

Sammantaget skapar analysen av kontexten ett ramverk som sedan används för att förstå partiernas inlagor i den utrikespolitiska debatten och vilka händelser som regeringen prioriterar i sin skrivelse för svensk utrikespolitik.⁴⁸

2.2.2 Steg två, Den retoriska situationen för talen

I det andra steget behandlas den retoriska situationen runt de utrikespolitiska talen och de efterföljande debatterna. Detta steg används till att belysa vilka villkor som gäller för politikerna i debatten, vilka som är publiken och vilken problembild som talaren vill belysa. Analysen av den retoriska situationen ger en god bild av vilka skillnader som politikerna 2008 och 2015 ställs inför vid den utrikespolitiska debatten. Den retoriska situationen ger även tillfälle att analysera skillnader i vilka referenser som anges i dokumenten.⁴⁹

Analysen av den retoriska situationen ger en bild av vilken publik som de olika partierna talar till och vilka prioriteringar som görs för att möta denna publik. I denna del kommer fokus ligga på att analysera till vem som talen och dokumenten riktas mot för att få en bild av vem som de olika partierna vänder sig mot i sina inlägg.⁵⁰

Vidare analyseras på vilka villkor som debatten sker. Här analyseras vilka formella och informella regler som politikerna tar hänsyn till i talarstolen såsom debattregler och vilka roller som oppositionen och regeringen tar i debatten. Denna del av analysen väger även in ideologiska faktorer från partiernas utrikespolitiska dokument som hämtas från partiernas officiella hemsidor. De uppfattningar om utrikespolitik som kommer fram genom läsningar av partiernas utrikespolitiska hemsidor filtreras sedan genom att använda både Enloe och Sjöbergs teoretiska perspektiv och undersökningens avsnitt av sekundärlitteratur för att kunna sätta dem i perspektiv.⁵¹

⁴⁸ Mral Brigitte. Gelang Marie. Bröms Emelie. 2016. s 26–27

⁴⁹ Mral Brigitte. Gelang Marie. Bröms Emelie. 2016. s 30–31

⁵⁰ Mral Brigitte. Gelang Marie. Bröms Emelie. 2016. s 31–32

⁵¹ Mral Brigitte. Gelang Marie. Bröms Emelie. 2016. s 34–35

2.2.3 Steg tre, analys av argumentsformer; etos, patos och logos

I politiska tal och skrivelser använder politikerna sig av olika politiska grepp för att övertyga sin publik och sina motståndare om sitt budskap. De olika formerna av retoriska grepp för argument riktar sig mot olika beröringspunkter i debatten. Genom att kombinera dessa former av retoriska grepp kan politikern övertyga fler på ett effektivare sätt. I denna del analyseras därför de klassiska formerna av retoriska grepp i etos, logos och patos-argument.

Den första möjligheten för en talare eller skrivare att övertyga sin publik är etos visar på en auktoritativ roll där talaren försöker övertyga sin politik genom argument som leds till dennes formella roll som exempelvis utrikesminister eller erfaren politiker. Argumenten refererar ofta till tidigare erfarenheter som talaren haft eller innehar vid tillfället där denna form av grepp används. Etosargument återfinns även där politiker refererar till en ”vi-känsla”.⁵²

Den andra möjligheten är genom att referera till forskning, statistik och tidigare sagda ord för att övertyga. Det kan även handla om vittnesmål och berättelser från enskilda individer som lyfts upp för att få publiken till en slutsats som är direkt kopplad till den ansats som lyfts fram, det vill säga ett deduktivt resonemang. Denna form av retoriska grepp benämns som logos i retorisk analys.⁵³

Det tredje sättet för en talare att övertyga sin publik om ett budskap är genom att referera till publikens känslor. Genom att använda sig av händelser som väcker känslor försöker talaren använda sig av dessa känslor för att föra fram sitt budskap. Två exempel på detta är George W. Bush tal vid rasmassorna av World Trade Center eller Jens Stoltenbergs tal efter Utöya-massakern. Båda dessa tal försökte, med olika motiv, ta vara på känslorna hos publiken som fanns vid de båda talen. Patos som dessa former av grepp kallas används både för att tala till människors känslor i syfte att mana dem till handling eller till försoning. Ofta använder sig talaren av vad de tror är publikens rädslor eller hopp för att få fram det politiska budskapet. I

⁵² Mral Brigitte. Gelang Marie. Bröms Emelie. 2016. s 35

⁵³ Mral Brigitte. Gelang Marie. Bröms Emelie. 2016. s 38

patosformulerade argument kan även vittnesmål och berättelser användas för att väcka publikens känslor. Citaten skiljer sig från Logos genom att fler känslöväckande adjektiv används.⁵⁴

2.2.4 Jämförande analys och diskussion av resultaten

I det fjärde avslutande steget analyseras och diskuteras de resultat som framkommer i analysmodellens tidigare 4 steg. Detta steg används för att diskutera helheten i dokumenten och visa på vilka skillnader som granskningen av primärmaterialet ger. Avslutningsvis diskuteras resultaten med fokus på hur valet av material, teori och metod ger för resultat och var vilket bidrag som resultaten ger till forskningsläget.⁵⁵

⁵⁴ Mral Brigitte. Gelang Marie. Bröms Emelie. 2016. s 39

⁵⁵ Mral Brigitte. Gelang Marie. Bröms Emelie. 2016. s 45

3 Litteraturöversikt och tidigare forskning

Detta avsnittet belyser forskningsläget om feminism inom internationella relationer. I avsnittet kommer en redogörelse för det rådande forskningsläget och de centrala idéerna presenteras. Genom forskningsöversiktens genomgång av forskare avslutas avsnittet med att visa på vilka bidrag som uppsatsen ger till forskningsläget.

I slutet av 1980-talet börjar en debatt kring vilka narrativ som får företräde inom internationella relationer. Denna diskussionen börjar på grund av den totala dominansen av ett maskulint perspektiv som förespråkar hårda värden med fokus på krig och militär. Kritiken mot detta tar fart på 1990-talet då kvinnokonferenser om kvinnors rättigheter globalt diskuteras flertalet gånger och där FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 är ett resultat av dessa konferenser. Forskningsöversiktens kärna kommer att kretsa kring denna diskussion och den kritik som följer in på 2000-talet.

Forskningsöversikten fokuserar på området kring utrikespolitik och diskussionen kring feministisk utrikespolitik. Avgränsningen gör att forskningsläget kring uppsatsens syfte kan begränsas och fokuseras på de delar som omger deklARATIONERNA, skrivelserna och debatterna.

Diskussionen kring narrativ inom utrikespolitik kretsar kring centrala begrepp som diskuteras i denna forskningsöversikt, begreppen är genus, postkoloniala tankar och "vit feminism". Begreppen kretsar kring området för kvinnors rättigheter och berättelser inom utrikespolitiken. Forskningsöversikten redogör för de centrala områdena inom diskussionen genom att dela upp de tre begreppen i två avsnitt. Det första avsnittet redogör för aspekterna kring genus, det andra för koloniala strukturer och *vit feminism*. Uppdelningen av tre begrepp i två avsnitt grundar sig på den nära sammanlänkningen inom forskningen mellan postkolonial kritik och *vit feminism*.

De tre begreppen belyser forskningsläget kring feministisk utrikespolitik och belyser vilket bidrag uppsatsen ger till forskningsläget om hur kvinnor omskrivs inom utrikespolitik.

3.1 Genus och utrikespolitik

Under diskussionerna som förs under 1990-talet identifieras ett behov av ett feministiskt fokus inom forskningen kring internationella relationer. Forskare som Cynthia Enloe, Judith Goldstein och Ann Tickner diskuterar frågan och visar på skillnaderna mellan historieskrivningen om den skrivs av män eller kvinnor. Forskare inom området genus, fokuserar på att framföra fler perspektiv i historieskrivningen och rollerna som maskulinitet och femininitet får. Många av forskarna belyser ett underifrånperspektiv i kontrast till rådande beskrivningar inom internationella relationer där ett ovanifrånperspektiv används.⁵⁶

Genom sin forskning belyser Cynthia Enloe dessa roller inom internationella relationer. Hon menar på att forskningen kring internationella relationer behöver utvidgas och inkludera andra perspektiv än de som knyter an till den maskulina historieskrivningen.⁵⁷ Enloe fokuserar på att omvärdera antaganden inom forskningsområdet och belysa aspekter kring genus, etnicitet och klass som påverkar kvinnor i deras vardagsliv. Enloe argumenterar för denna omvärdering genom att sammankoppla den privata och den internationella sfären för en inkludering av kvinnor i narrativet inom internationella relationer.⁵⁸ För att detta ska lyckas menar Enloe, att en omdaning av könsrollerna i samhället måste ske och att de attribut som kopplas till dessa omvärderas.⁵⁹

⁵⁶ J. Ann Tickner. *Feminist responses to international security studies*. Peace Review. 16:1, 2006. s 43–48. s 44-48

⁵⁷ Enloe. 1990. s 190–191

⁵⁸ Enloe. 1990. s 192–193

⁵⁹ Enloe. 1990. s 193–196

Ifrågasättandet av rådande könsordning använder även Judith Goldstein och Ann Tickner sig av. De kritiserar den rådande förståelsen inom internationella relationer och *köning*⁶⁰ av stater med sammankopplingen mellan militär och maskulinitet. De fortsätter sin kritik och ifrågasätter sammankoppling mellan statens militär och skyddet av kvinnor.⁶¹ Tickner och Goldstein kritiserar genom detta de könsroller som generaliserar kvinnor som offer och försvarslösa och män som aktörer och beskyddare.⁶² Med denna kritik lyfter båda författarna en förståelse av internationella relationer som inkluderar fler perspektiv av krig och konfliktlösning utanför de generaliserade snäva könsrollernas definitioner.⁶³

Likt Tickner och Goldstein lyfter Laura Sjöberg denna kritik. Hon kritiserar de attribut som knyts till maskulinitet och femininitet och hur de belyses i krig.⁶⁴ Sjöberg belyser en bredare definition av krig och argumenterar för en inkludering av alternativa perspektiv. Dessa nya perspektiv inkluderar en bredare definition av kvinnor och barn än offer i krigsnarrativet och inkluderar deras aktiva roll i krigsförloppet.⁶⁵

Kritiken för hur kvinnor framställs inom forskningen om internationella relationer delas även av forskaren Laura J. Shepherd som belyser organisationers roll i hur diskursen och strukturerna formuleras och implementeras. Hon menar att aktörer utanför staterna har en stor påverkan för hur diskussionen förs gällande kvinnors rättigheter och hur de framställs i konflikter.⁶⁶ Denna påverkan grundar sig enligt Shepherd på det globala ekonomiska systemet där företag och organisationer spelar en viktig roll för hur internationella avtal och resolutioner faller ut i verkligheten.⁶⁷ Hon kritiserar dessa spelregler och menar att det liberala ekonomiska globala

⁶⁰ Översättning av begreppet *gendering*

⁶¹ J. Ann Tickner. 2006. s 44-45

⁶² J. Ann Tickner. 2006. s 45-47

⁶³ Goldstein, Judith, and Robert O. Keohane. Ideas and Foreign Policy: Beliefs, Institutions, and Political Change. Ithaca: Cornell University Press, 1993. 304s. s 3-10

⁶⁴ Sjöberg, Laura. 2014. s 114-116

⁶⁵ Sjöberg, Laura. 2014. s 43-50

⁶⁶ Shepherd, Laura J. *Gender Matters in Global Politics: A Feminist Introduction to International Relations*. Routledge publ. 2nd edition. 480s. 2014. s 157-158

⁶⁷ Shepherd. 2014. s 158-159

systemet ger negativa konsekvenser för kvinnors inkludering i diskussionen om internationella relationer.⁶⁸

En annorlunda del av forskningen kring genus i internationella relationer är den norska forskaren Helga Maria Hernes. Hon forskar om hur välfärdsstatens inverkan är på jämställdhet i utrikespolitiken. Genom denna forskning visar Hernes att nordiska stater gör jämställdhet till ett varumärke som används i deras utrikespolitik.⁶⁹ Hon menar att Sverige och de andra nordiska länderna använder sig av detta i sitt varumärke i internationella diskussioner om jämställdhet i syftet att få ett tolkningsföreträde.⁷⁰ Hon menar avslutningsvis att det finns en politisk enighet om denna föreställning inom svensk utrikespolitik och att Sverige ska spela en tongivande roll i dessa frågor internationellt.⁷¹

Dessa slutsatser om de nordiska staternas förhållande till jämställdhet gör även Anika Bergman Rosamond. Hon menar att den svenska mentaliteten visar på den svenska självbilden av att stå upp för och försvara kvinnors rättigheter.⁷² Hon problematiserar även hållningen som svenska regeringar har att svensk utrikespolitik är inkluderade och universal. Detta menar hon att den svenska hållningen borde kritiseras för och uppnå en mer inkluderade feministisk hållning.⁷³

Den röda tråden inom forskningen om genusroller i internationella relationer är kritiken mot vilka egenskaper som förknippas med maskulinitet och femininitet. Detta tillsammans med en kritik av strukturerna som upprätthåller könsrollerna. Forskningsöversikten visar på ett tydligt strukturfokus inom detta forskningsområde.

⁶⁸ Shepherd. 2014. s 160-161

⁶⁹ Hernes. 1987. s 22-25

⁷⁰ Hernes. 1987. s 28-31

⁷¹ Hernes. 1987. s 32-36

⁷² Bergman. 2013. s 320-322

⁷³ Bergman. 2013. s 326-328

3.2 Kolonial kritik och vit feminism

Den koloniala kritiken sammanflöt i många hänseende med den postkoloniala kritiken av feministisk utrikespolitik. Detta för att många av forskarna som riktar denna kritik hävdar att det maskulina narrativet i utrikespolitiken ersätts med den vita medelklassens kvinnors perspektiv. Med detta menar dessa forskare att ”bruna” kvinnor i väst och kvinnor i det globala syd trängs undan från det nya narrativet genom att deras behov ignoreras.⁷⁴

Vid kvinnokonferenserna under 1990-talet framkom det en skarp kritik från forskare som forskar på vilken roll det koloniala arvet har inom internationella relationer. Kritiken de riktar baseras på att den forskning med genus som grund, i traditionell forskning inom internationella relationer ignorerar faktorer kring det koloniala arvet. Gayatri Spivak kritiserar dessa konferenser och menar att konferenserna är ett spel för gallerierna som inte inkluderar ett aktivt deltagande från kvinnor i det globala syd och fattiga i det globala nord. Spivak menar att fattiga kvinnors perspektiv exkluderas i de skrivelser som framkom. Hon menar att genom denna falska inkludering av kvinnor i det *globala Syd* styrs av det *globala Nords* beskrivning av dessa kvinnors villkor och utmaningar.⁷⁵

Kritik mot det koloniala arvet framförs även av Chandra Mohanty som menar att risken finns att vit västerländsk feminism får tolkningsföreträde i de frågor som ska föras upp i deklARATIONER och skrivelser på global nivå.⁷⁶ Hon menar att kvinnor i syd saknar möjlighet att företräda sina behov och därför riskerar att dränkas i den västerländska tanken om universalism.⁷⁷ Både Spivak och Mohanty belyser frågan om en global feminism som inkluderar fler perspektiv än det västerländska och som

⁷⁴ Columba Achilleos-Sarll. Reconceptualising Foreign Policy as Gendered, Sexualised and Racialised: Towards a Postcolonial Feminist Foreign Policy. *Journal of International Women's Studies* Vol. 19, No. 1 January 2018. 34-51. s 38-39

⁷⁵ Spivak, Gayatri Chakravorty. 'Woman' as theatre-United Nations Conference on Women. Beijing 1995-Commentary. *Radical Philosophy* 75 1996. 2-4. s 2-4

⁷⁶ Talpade Mohanty. Chandra. Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses. *boundary 2*, Vol. 12, No. 3, On Humanism and the University I: The Discourse of Humanism. (Spring - Autumn, 1984), pp. 333-358. s 333-336

⁷⁷ Talpade Mohanty. 1984. s 346-350

är solidarisk med utsatta grupper utanför det privilegierade Nord i kampen för rättvisa.⁷⁸

Även kvinnor i det globala Nord exkluderas från den vita medelklassen. Dessa kvinnor står även utanför det narrativ som genusforskarna eftersträvar. Detta menar Columba Achilleos-Sarll, som också belyser frågan om en inkludering av ett intersektionellt perspektiv i omskrivningen av det maskulina narrativet inom den globala internationella ordningen.⁷⁹ Sarll menar att genom en intersektionell analys blottläggs underliggande strukturer och hegemonier inom kvinnogruppen globalt och åskådliggör de olika möjligheter och behov som kvinnor runt om i världen har.⁸⁰

Den exkludering som både postkolonialismen och analysen av hegemonier inom kvinnorörelsen med vit och brun feminism visar på, vilar på en analys där strukturer pekas ut som hegemoniska och icke inkluderande för marginaliserade gruppers röster, inom feministisk utrikespolitik. När den svenska regeringen deklarerar sig som feministisk i sin utrikespolitik visar detta på en tradition av åtskiljande mellan immigranter och ”svenska” kvinnor enligt Ann Towns.⁸¹ Hon menar att den svenska självbilden av att vara ett föregångsland inom jämställdhet, förminska de kvinnor som inte inkluderas i det svenska samhället, samtidigt som den svenska regeringen bortser från de ojämlikheter i jämställdhet som denna gruppen utstår.⁸²

3.3 Uppsatsens bidrag till forskningsläget

Denna kandidatuppsats utgår från forskningsläget med en feministisk utgångspunkt inom internationella relationer och använder detta som en bas för en vidare analys av hur politisk retorik byggs upp och legitimeras i tiden den formuleras. Denna analys bidrar med en förståelse av retoriska formuleringars vikt för förändringar i

⁷⁸ Talpade Mohanty. Chandra. 1984. s 338-342

⁷⁹ Chilleos-Sarll. 2018. s 42-44

⁸⁰ Chilleos-Sarll. 2018. s 44-45

⁸¹ Towns. Ann. "Paradoxes of (in)Equality: Somethings is rotten in the gender equal state of Sweden". *Cooperation & Conflict*. Vol. 37. No. 2. 2002. 157-175 s. s 162-164

⁸² Towns. Ann. 2002. s 166-168

hur narrativ bevaras eller utmanas. Forskningsområdet kring hur narrativ bevaras och utmanas är begränsat och kopplas till diskurser och tal. Uppsatsens syfte bidrar därmed till ett bredare forskningsfält där retoriska formuleringars vikt förs fram och diskuteras i ett bredare sammanhang inom utrikespolitik.

4 Undersökning/analys

I denna del av undersökningen utförs uppsatsens analys av primärmaterialet. Som metoden beskriver kommer analysen delas upp i tre steg som sedan följs av en jämförelse av resultaten samt en avslutande diskussion. Undersökningens tre delar fokuserar på olika områden inom primärmaterialet och det börjar med en analys av kontexten, sedan den retoriska situationen och avslutningsvis de retoriska framställningarna.

4.1 Steg ett, analys av omvärldskontexten

4.1.1 Kontexten i omvärlden 2008

Världsläget 2008 kan tydligt delas in i ett före och efter händelserna på den amerikanska finansiella marknaden under slutet av våren och sommaren. När den fjärde största banken, Lehman Brothers, går i konkurs i september utlöses en repression i det internationella finansiella systemet, som får enorma konsekvenser runt om i världen. Den finansiella bubblan som konkursen utlöser ger följdverkningar även i EU. Flera europeiska länder drabbas och räddas av finansiella räddningspaket. Effekterna slog inte lika direkt mot den växande ekonomin i Kina, där tillväxten hölls stabil genom de första inledande börsfallen i världen.⁸³ Detta gör att Kina får en allt större påverkan i världspolitiken och det kinesiska kommunistpartiet utökar sin maktsfär både i Asien och Afrika.⁸⁴

⁸³ Sten Ljunggren. *Världskrisen 2008 – vad hände?*. <https://ekonomihandboken.se/finanskrisen/varldskrisen-2008/>. 2019

⁸⁴ Sveriges radio. *God morgon världen Årskrönika 2008*. <https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/?programid=438>. 2008. (hämtad 8e augusti 2019) & Sveriges radio. *God morgon världen 2007 Årskrönika 2008*. <https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/?programid=438>. (hämtad 7e augusti 2019)

Händelserna på Wall Street hade inflytande på det amerikanska valet, vilket kom att bli historiskt. Detta berodde till stor del av att demokraternas kandidat, Barack Obama, valdes över den republikanska kandidaten, John McCain. Obama gick till val på en betydligt mer progressiv agenda än tidigare demokratiska kandidater, och vann. Valet blev även betydelsefullt eftersom den nyvalda presidenten bryter med den tidigare presidentens utrikespolitiska agenda och lovar att få hem amerikanska soldater från Irak och Afghanistan. Vilket betyder att Obama leder USA till en allt mer diplomatisk roll i världspolitiken där samarbetsavtal och FN prioriteras igen, i motsats till Bushadministrationens politik där internationella relationer bortprioriterades.

I Ryssland vinner presidentkandidaten Dmitrij Medvedev valet och tar makten över Ryssland. Den tidigare presidenten Vladimir Putin väljs in som premiärminister. Många menar att valet är riggat för att möjliggöra för Putin att kandidera till president ytterligare en gång efter mandatperioden. Under Medvedev fortsätter Ryssland att expandera militärt och hävdar allt större maktambitioner på den internationella politiska arenan. Senare under året inleds en militär kampanj mot Georgien, vilket slutar i krig mellan länderna.

Om 2008 ska sammanfattas i några viktiga händelser är det främst finanskrisen, maktskiftena, de ökade spänningarna mellan Ryssland och USA samt Kinas ökade maktinflytande på den internationella arenan som har satt avtryck under året. Samtidigt bör 2008 ses som ett år där fler möjligheter till samtal initierades och tilltron till de samarbeten som existerade, ökade. Undersökningen av kontexten 2008 visar på att året präglas av händelser i omvärlden som kriser och militära upprustning. Detta präglar kontexten och regeringens beskrivning av vilka åtgärder de finner som nödvändiga i svensk utrikespolitik.

4.1.2 Kontexten i omvärlden 2015

Läget i världen förändras mycket under 2015. Året präglas internationellt av de terrordåd som sker i Paris av organisationen "Islamska staten"(IS) mot satirtidningen Charlie Hebdo. Den svenska utrikespolitiken påverkas främst av den stora

flyktingvågen som ankom till Europa via Medelhavet och östra delarna av Europa. Denna händelse skakar det europeiska samarbetet i grunden och vållar stora konflikter mellan länder med olika åsikter om hur flyktingkrisen och dess följder ska hanteras.⁸⁵

Kriserna i Europa ger tydliga effekter på svensk inrikespolitik, där den nytillsatta regeringen bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet öppet står i konflikt i frågan, men som slutligen bestämmer sig för att stänga rikets gränser med gränskontroller. Den politiska situationen i Sverige präglas även av den politiska kontexten från valet året innan. Främst med fokus på den maktkamp som följer om vilket inflytande som Sverigedemokraterna ska ha över svensk politik. Denna maktkamp hör ihop med maktskiftena i två av riksdagspartierna, Moderaterna och Kristdemokraterna som båda ändrar sin ställning till Sverigedemokraterna och avslutar den tidigare Decemberöverenskommelsen.⁸⁶

I skuggan av terrordåden i Paris och den europeiska flyktingkrisen förhandlar världens stater i Paris, för att få till ett bindande avtal för minskande av utsläppen av växthusgaser. Mötet i Paris resulterar i ett klimatavtal vars syfte är att minska den globala uppvärmningen. Enligt detta avtal förbinder sig länderna till att arbeta för att medeltemperaturen ska stiga max till två grader.⁸⁷

Utanför Europa intensifieras krisen i Syrien, vilket resulterar i att båda sidor blockerar varandras resolutioner i FN:s säkerhetsråd. Krisen blir allt värre, Ryssland och USA bestämmer sig för att stödja olika sidor i konflikten, samtidigt som båda parterna möter den allt starkare expansionen av IS i Irak och Syrien. Konflikten lamslår säkerhetsrådet och det görs försök till att lösa konflikten mellan Ryssland och USA, men det görs inga framsteg.

⁸⁵ Sveriges television. "Se SVT's årskrönika". Publicerad 30e december 2015. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/se-svt-nyheters-arskronika>. (hämtad 14e augusti 2019)

⁸⁶ Sveriges television. *2015 – året då flyktingkrisen stod i centrum*. Publicerad 28e december 2015 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/2015-aret-da-flyktingkrisen-stod-i-centrum>. (hämtad 15e augusti 2019)

⁸⁷ Sveriges television. *Flyktingkris, terrorhot och mord*. Publicerad 25e december 2015. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/flyktingkris-terrorhot-och-mord>. (hämtad 15e augusti 2019)

2015 sammanfattas av ett mörkt år av flera krönikörer runt om i svensk media. Det är ett år där specifika händelser får stor inverkan på den inrikespolitiska debatten, främst genom att utrikespolitiska händelser får direkt inverkan på många svenskars liv. Hundratusentals flyktingar sätter sitt hopp till den svenska och även tyska välfärdsmodellen för att slippa krig och terror i det egna hemlandet. Detta berör de båda ländernas opinion och påverkar därmed den utrikespolitiska debatten i båda länderna.⁸⁸ Kontexten runt dokumenten 2015 är också präglad av militära händelser runt om i världen och främst krisen i Syrien som påverkar året väsentligt.

4.1.3 Jämförelse mellan 2008 och 2015

Tydliga skillnader framkommer när kontexten kring de utrikespolitiska debatterna samt deklARATIONERNA jämförs men det finns samtidigt likheter som bör lyftas fram. Båda åren präglas av kriser som påverkar Sverige såväl nationellt som internationellt. 2008 är det krisen på Wallstreet som påverkar alla delar av världens globala ekonomiska system och innebär arbetslöshet och misstro till politiken. 2015 präglas Europa och Sverige av flyktingvågen från kriget i Syrien. Flyktingkrisen som följer gör att EU splittras i två falanger där den ena vill stå för ett solidariskt EU där flyktingar välkomnas och den andra vill stänga gränserna och inte ta emot flyktingar.

Eftersom maktförhållande och händelser i världen förändras kontinuerligt skiljer sig kontexten kring dokumenten och debatterna. Dessa skillnader märks både i deklARATIONERNA och i skrivelserna från regeringarna, i vilka händelser som förs fram och vilka internationella samarbeten som ska prioriteras. En fråga som prioriteras betydligt mer av regeringen 2015 är klimatfrågan, denna fråga har tydligt seglat upp till en utrikespolitisk fråga jämfört med 2008:

Europa måste upp till bevis när det gäller att leva upp till sina ambitioner i klimat- och energipolitiken. Detta kommer att ställa våra samhällen inför stora krav.⁸⁹

⁸⁸ Sveriges television. *Attacker i Paris, flykt och ett skakat EU*. Publicerad 28e december 2019. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/attacker-i-paris-flykt-och-ett-skakat-eu> (hämtad 15e augusti 2019)

⁸⁹ Regeringskansliet. UtrikesdeklARATION 2008. s 2

Och vår tids ödesfråga – klimatfrågan – utgör också ett globalt säkerhetshot⁹⁰

Här märks en fördjupning i regeringens ambition i klimatfrågan, den globala klimatfrågan går från att ställa stora krav på samhället till att den utgör ett globalt säkerhetshot. Klimatfrågan allt mer viktig för väljarna och det globala målet på max 2 graders uppvärmning ses som ett politiskt löfte för regeringen att leverera.

Regeringarnas uppfattning om hot från terror påverkas starkt av händelser i omvärlden. Terrorhotet är mer diffust 2008 jämfört med 2015, där Islamska statens fruktansvärda terror, nämns som ett direkt hot mot världens demokratiska stater. Däremot står båda regeringarna fast i uppfattningen att terrorismen måste bekämpas och få konsekvenser för de ansvariga:

Terrorismen har ställt det kollektiva säkerhetssamarbetet inför nya utmaningar. Det behövs ett mellanstatligt samarbete som även kan hantera hot från icke-statliga aktörer. Regeringen har gett sin samlade syn på terrorism och dess olika dimensioner i en skrivelse som nu ligger på riksdagens bord.⁹¹

Övergrepp ska kallas vid sina rätta namn. ISIL:s våld och terrorism är av det mest utbredda och avskyvärda slag. Sådana brott måste få konsekvenser. Ansvar måste utkrävas och de skyldiga straffas, oavsett om det handlar om folkmord, brott mot mänskligheten eller andra massövergrepp. Regeringen har tillsammans med de andra EU-länderna uppmanat säkerhetsrådet att hän-skjuta situationen i Syrien till Internationella brottmålsdomstolen, ICC.⁹²

Kontexten kring de utrikespolitiska dokumenten ger en tydlig bild att den politiska verkligheten och retoriken påverkas av de händelser som sker runt om i världen. Det visar även på att politiken framförallt reglerar och för fram händelser kopplade till internationella kriser och militära händelser. Den bild som träder fram i analysen av kontexten 2008 och 2015 är en kontext präglad av en bild av en maskulint präglad värld där militärt präglade händelser ges ett stort utrymme i kontexterna som påverkar skrivningen av dokumenten. Detta genom att händelserna som upplevs som relevanta för svensk utrikespolitik tolkas genom ett manligt perspektiv och handlingsförmågan fokuseras på att lösa dessa.

⁹⁰ Regeringskansliet. Utrikesdeklaration 2015. s 1

⁹¹ Regeringskansliet. Utrikesdeklaration. 2008. s 12

⁹² Regeringskansliet. Utrikesdeklaration. 2015. s 5–6

4.2 Steg två, Den retoriska situationen för talen

Kontexten som beskrivs i del ett av analysen visar på att händelser i världen påverkar prioriteringar och benämningar i den politiska debatten. I steg två analyseras talen med avseende på vilka retoriska villkor som gäller i de debatter och skrivelser som analyseras samt vilken publik som utrikesministrarna Carl Bildt, Margot Wallström och oppositionspartierna riktar sig emot i sina anföranden i kammaren och i de skrivelser som regeringen utfärdar.

Den retoriska situationen kring utrikespolitiska debatter i riksdagens kammare följer sedvanliga regler om hur förslag läggs fram i kammaren. I den inledande fasen av debatten presenterar utrikesministern regeringens utrikespolitiska mål genom att presentera en deklARATION. Denna deklARATION presenterar prioriteringar, mål och regeringens syn på omvärlden. DeklARATIONen fungerar både som en avsiktsförklaring och som en målbild om hur regeringen anses att utrikespolitiken ska föras. Efter att denna deklARATION presenterats börjar debatten. I debatten får de andra partierna i kammaren möjlighet att kritisera och fråga ut utrikesministern om deklARATIONen. I de två årtal som undersökts presenteras samtidigt ett mer omfattande dokument. En skrivelse där regeringens sammanvägda politik för utrikespolitiken skrivs ner för den kommande mandatperioden.

Den retoriska situation är en mycket formell diskussion där partiernas utrikespolitiska talesmän börjar sina anföranden med herr/fru talman och tilltalar den andra riksdagsledamoten med för och efternamn. Denna form av debatt är den som förs i Sveriges riksdag och anföranden och repliker sker enligt en ordnad talarlista som talmannen ansvarar för. Denna formella diskussion görs för att samtliga partier, inklusive regeringspartierna ska kunna framföra sin syn på vilka prioriteringar de anser regeringen ska ta.

Debatten har olika stor betydelse, för regeringen, beroende på hur mandatfördelningen mellan regering och opposition ser ut de aktuella åren. Maktfördelningen ger regeringen olika friheter att bestämma sin egen politik. I valet 2006 får den borgerliga alliansen bestående av Moderaterna(M), Folkpartiet (Fp),

Centerpartiet(C) och Kristdemokraterna (KD) en majoritet i Sveriges riksdag och bildar regeringen. Medan i 2014 års val får inte något av blocken en egen majoritet, utan Miljöpartiet (MP) och Socialdemokraterna(S) bildar en minoritetsregering med stöd av Vänsterpartiet(V). Detta påverkar den retoriska situationen mellan de analyserade åren i hänseendet av vilket mandat som de båda regeringarna kan förändra utrikespolitiken med.

I debatten som följer utrikesdeklarationen riktar sig partierna mot flera olika publik-er samtidigt. I sina anföranden försöker riksdagsledamöterna och utrikesministern tala till främst tre olika publik-er. En inrikespolitisk publik i form av framtida och nuvarande väljare till partierna, en partipublik där de vill sända ett budskap till de andra partierna i riksdagen och avslutningsvis till den samlade diplomatkåren från de länder som Sverige har diplomatiska förbindelser med. Denna breda publik av både utländsk diplomatisk personal, väljare och partier ger talen en specifik karak-tär där partiernas företrädare väljer att fokusera att föra fram det egna partiets åsikter om hur Sverige borde agera i omvärlden.

De olika partierna i Sveriges riksdag grundas i olika ideologier. Detta påverkar de-ras syn på utrikespolitiska hållningar och ger en möjlighet att analysera vilka skill-nader de ger i debatten och skrivelserna. I denna analys kommer regeringspartierna att ha en större möjlighet att föra fram sina värderingar genom att primärmaterialet som väljs innehåller både debatten, deklamationen och skrivelserna. Denna fördel i analysen anses som mindre problematiskt då syftet med uppsatsen är att analysera på vilket sätt som den nya feministiska utrikespolitiken förändrar den utrikespoli-tiska debatten skrivelserna och deklamationen mellan de utrikespolitiska situation-erna 2008 och 2015.

Den stora ideologiska skiljelinjen i svensk politik var länge mellan borgerlig och socialistisk grund för partierna. Denna skiljelinje visar sig till viss del i vilka frågor som partierna väljer att lyfta upp i debatter och i de skrivelser som de författar vid varje nyvald mandatperiod. På grund av det valda primärmaterialet ges möjligheten att analysera partiernas inlägg, formuleringar och retoriska grepp genom att studera deras utrikespolitiska program på respektive partis hemsida.

Skiljelinjen i svensk politik märks tydligt när partiernas hemsidor granskas i några olika bemärkelser. Den stora skiljelinjen mellan de gamla blocken i svensk politik är frågan till friheter gentemot rättigheter. Här skiljer sig Vänsterpartiet(V) och Socialdemokraterna(S) främst mot den borgerliga alliansen i Centerpartiet(C), Folkpartiet/liberalerna(L), Kristdemokraterna (KD) och Moderaterna(M) där V och S prioriterar rättigheter och C, L, KD och M prioriterar friheter. Denna skiljelinje mellan blocken är inte absolut och båda blocken nämner friheter/rättigheter men med den viktiga skillnaden att de knyter dem till sin respektive ideologiska grund.⁹³

De två partierna som traditionellt inte delas in i dessa två block är Sverigedemokraterna (SD) och Miljöpartiet (MP). De står för andra grunder i sin utrikespolitiska politik. MP står för en grön grund där klimatpolitiken är hegemonisk och sedan kombineras med andra politiska intressen såsom rättigheter/friheter. SD grund för sin utrikespolitik baseras på deras kritik mot det ”politiska etablissemanget” som de menar styr svensk politik. De vill hävda svenska intressen i en omvärld där de menar att de utmanas och de vill framhäva bilaterala samarbeten med andra ”folk” som de menar liknar det svenska.⁹⁴

Med Sverigedemokraternas intåg i svensk politik ändrades riksdagens maktförhållande i grunden och den stora uppdelningen i två block som tidigare kunde göras blir allt mindre. Istället för ideologiska grundskillnader börjar därför andra politiska frågor ta större plats än den historiska tvisten, om ifall friheter eller rättigheter ska vara överordnat i svensk utrikespolitik.⁹⁵

Inom svensk utrikespolitik är hållningen att Sverige är alliansfritt, en linje som alla partier accepterar. Denna hållning har sin linda i den efterkrigsvärld som bildades efter andra världskriget 1945, där spänningarna mellan Sovjetunionen och USA var rådande. En av de frågor som seglade upp vid Sveriges EU-medlemskap var

⁹³ Armémuseum. *Krig och fred under 1900-talet. Säkerhetspolitik.se*. Uppdaterad 2016. <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Svensk-sakerhet/Historik/>. (hämtad 16e augusti 2019)

⁹⁴ Sverigedemokraterna. *En riktig utrikespolitik*. <https://sd.se/vad-vi-vill/utrikespolitik/>. (hämtad 15e augusti 2019)

⁹⁵ Agrell, Wilhelm. *Svensk säkerhet*. 2016. <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Svensk-sakerhet/>. (hämtad 16e augusti 2019)

debatten om ett Nato-medlemskap och hur detta kan samverka med en svensk alliansfrihet. De borgerliga partierna med Moderaterna och Folkpartiet/Liberalerna i spetsen menar att Sverige måste säkerställa våra friheter genom att formellt gå med i den militära samarbetsorganisationen:

Säkerhet byggs bäst tillsammans med andra. Vi gör det multilateralt genom EU och Nato, men också bilateralt.⁹⁶

Sverige ska gå med i Nato.⁹⁷

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet nämner inte ett Nato-medlemskap i sina utrikespolitiska program utan väljer att lyfta fram internationell dialog genom istället för militära samarbeten:

FN och EU är aldrig starkare än vad medlemsstaterna tillåter. Vi anser att dessa två organisationer ytterligare ska utvecklas och att samarbetet och dialogen ska bli mer konstruktiv och framåtsyftande.⁹⁸

Sverige ska vara en stark röst för rättvisa, fred och hållbar utveckling i världen.⁹⁹

Denna konflikt märks i de utrikespolitiska programmen där frågan om Nato splittrar partierna i två läger. Åsikterna i frågan blir tydligare i den utrikespolitiska debatten 2015 där M och C ifrågasätter varför regeringen inte ansöker om ett medlemskap. De två oppositionspartierna vill lösa den ökade osäkerheten i omvärlden med att öka det svenska engagemanget militärt. Skillnaden kan kopplas till olika syn på vilka faktorer som knyts till säkerhet, där de borgerliga beskriver säkerhet i en militär beskrivning och S, MP och V beskriver omvärlden mer ur en beskrivning kopplad till fred:

Därför hade jag hoppats att regeringen i utrikesdeklarationen skulle ge någon indikation på eller några signaler kring att ompröva det kompakta motståndet mot att ens pröva och diskutera vad ett svenskt Natomedlemskap skulle kunna innebära.¹⁰⁰

⁹⁶ Moderaterna. *Utrikespolitik*. <https://moderaterna.se/utrikespolitik>. (hämtad 16e augusti)

⁹⁷ Liberalerna. *Utrikespolitik*. <https://www.liberalerna.se/politik/utrikespolitik/>. (hämtad 16e augusti 2019)

⁹⁸ Liberalerna. *Utrikespolitik*. <https://www.liberalerna.se/politik/utrikespolitik/>. (hämtad 16e augusti 2019)

⁹⁹ Miljöpartiet. *Feministisk utrikespolitik för klimat, fred och demokrati*. <https://www.mp.se/politik/utrikespolitik-och-global-rattvisa>. (hämtad 16e augusti 2019)

¹⁰⁰ Enström, Karin. anf 3. Utrikespolitisk debatt 2015

Kära Karin Enström, tyvärr var detta förutsägbart. Det är väl så här: Om man bara har ett enda verktyg, nämligen en hammare, kommer alla problem att se ut som en spik. Svaret från Moderaternas sida är alltid Nato.¹⁰¹

Från vår sida har vi sagt att vi vill ge säkerhet till Baltikum. Vi vill det därför att det bidrar till att skapa stabilitet och tydlighet och till att stärka freden i vår del av världen. Det gör vi genom att söka medlemskap i Nato, inte genom att vara alliansfria och gå den väg som Finlands president uttalade.¹⁰²

Ytterligare en fråga där partiernas åsikter betydligt skiljs åt, framförallt i den senare skrivelsen och deklARATIONEN, är konflikten om begreppet feministisk utrikespolitik. Det sprängkraftiga begreppet feminism delar partierna i två olika läger där Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet antar begreppet och verkar för en implementering i utrikespolitiken, medan de borgerliga partierna plus Sverigedemokraterna strävar efter jämlikhet i sina utrikespolitiska program:

Den rödgröna regeringen har inom ramen för den feministiska utrikespolitiken tagit flera viktiga beslut. Satsningarna på kvinnliga medlare, erkännandet av Palestina och markeringarna mot såväl diktaturen i Saudiarabien som Trumps attacker mot aborträtten har välkomnats av Vänsterpartiet.¹⁰³

Att Sverige ska vara en stark röst för jämställdhet samt HBTQ- personers rättigheter.¹⁰⁴

Denna skillnad kan härledas till partiernas historiska arv och vilka ställningstaganden de tagit i olika frågor.¹⁰⁵ Det bör också knytas an till hur de olika sidorna av politiken beskriver omvärlden och vilka perspektiv som förs fram. Genom begreppet feministisk utrikespolitik visas partiernas olika syn på säkerhet i texterna, detta genom att begreppet ger en tydlig hänvisning om att användaren vill bryta den rådande beskrivningen i militära termer. Detta ger följden att användningen av en feministisk utrikespolitik visar på en vilja att förändra rådande beskrivande narrativ av internationella relationer.

¹⁰¹ Wallström. Margot. anf 4. Utrikespolitisk debatt 2015

¹⁰² Lundgren. Kerstin. anf 13. Utrikespolitisk debatt 2015

¹⁰³ Vänsterpartiet. *Utrikespolitik*. <https://www.vansterpartiet.se/politik/utrikespolitik/>. (hämtad 16e augusti 2019)

¹⁰⁴ Liberalerna. *Utrikespolitik*. <https://www.liberalerna.se/politik/utrikespolitik/>. (hämtad 16e augusti 2019)

¹⁰⁵ Agrell. Wilhelm. *Svensk säkerhet*. 2016. <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Svensk-sakerhet/>. (hämtad 16e augusti 2019)

Kritiken som en feministisk utrikespolitik fick kan förklaras genom att se till, både Cynthia Enloe och Laura Sjobergs perspektiv, där världspolitiken är färgad av manliga perspektiv och narrativ kopplade till säkerhet. Den feministiska utrikespolitiken som Margot Wallström menade skulle föra fram kvinnliga erfarenheter och tillämpa ett systematiskt jämställdhetsperspektiv i utrikesadministrationen provocerade oppositionen som menade att feminism var plakatpolitik och en vänstervridning i utrikespolitiken.¹⁰⁶

Wallström väcker en hel del frågor med anförandet. Sveriges regering sägs vara en moralisk stormakt som för en feministisk utrikespolitik, men verklig-
hetens avvägningar tycks alltför ofta krocka med slagordspolitiken.¹⁰⁷

Den utrikespolitiska debatt som följer Carl Bildts deklARATION 2008 skiljer sig från den som sker vid Margot Wallströms deklARATION. I debatten 2008 kritiserar Carl Bildt, för att inte stå upp tillräckligt för mänskliga rättigheter och internationella deklARATIONER av oppositionen. Framförallt Vänsterpartiet går till hårt angrepp mot Bildts utrikesdeklARATION och menar att den borgerliga utrikespolitiken inte tar hänsyn till jämställdhet utan bara ser till manliga intressen.

Denna kritik menar Enloe och Sjoberg följer ett mönster där utmaningar av rådande hegemoniska narrativ vållar motstånd. Genom att Margot Wallström omformulerade den tidigare utrikesministern Carl Bildts användning av begreppet jämställdhet till att använda begreppet feminism provocerades en debatt fram om vilka värde-
laddade ord som Sverige borde stå för internationellt. Debatten om feminism bör ses som en förskjutning i det narrativ som framförallt Enloe kritiserar.¹⁰⁸

Den retoriska situationen kring de olika dokumenten spelar stor roll för vilka diskussioner som förs i den utrikespolitiska debatten. Olika kombinationer av publik, situationer samt aktörer som är inblandade ger olika grunder för retoriska grepp och formuleringar. Dessa grepp, eller former av argument, ger olika resultat hos publiken som berörs. Relationen mellan talarens olika argument och reaktionen det ger

¹⁰⁶ Sveriges Radio. *Wallström: Vi ska ha en feministisk utrikespolitik*. <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5982258>. 2014. (hämtad 16e augusti 2019)

¹⁰⁷ Damm. Sofia. Anf 25. Utrikespolitisk debatt 2015

¹⁰⁸ Enloe. 1990. S 192-193

hos publiken är svårt att analysera, men formerna och i vilken situation som debatten förs ger möjligheter till att granska hur retoriken är uppbyggd.¹⁰⁹

I del tre analyseras vilka former av argument som riksdagsledamöterna använder i utrikesdebatterna 2008 och 2015. I denna del analyseras den retoriska situationen och kontexten kring debatterna för att djupare analysera vilka retoriska grepp som talarna använde sig av. Genom att bygga vidare på kontexten och den retoriska situationen kan nästa del av analysen tydligare visa på hur talaren vill påverka sin publik genom att se vilken kontexten hen verkar inom.

4.3 Steg tre, analys av argumentsformer; etos, patos och logos

I den tredje delen av analysen analyseras vilka retoriska grepp som används i de olika utrikespolitiska dokumenten genom att visa på etos, patos och logosargument. Retoriska grepp förekommer i all form av politisk text. För att enklare kunna överskåda analysen av de olika formerna av dokumenten, redogörs skrivelserna först och sedan deklARATIONERNA och debatterna. Detta möjliggör en enklare redovisning av de resultat som analysen kommit fram till.

4.3.1 Analys av skrivelserna

Skrivelserna publiceras i samband med att en nyvald regering tillträtt. De är till för att visa regeringens ambitioner och prioriteringar om vad regeringen vill åstadkomma genom sin valda politik. Skrivelserna från 2008 och 2015 är båda de första skrivelserna under respektive ny utrikesminister och de liknar varandra i sin struktur på så sätt att de beskriver omvärlden och sedan föreslår politiska förslag inom respektive område. De skiljer sig något i stilen och upplägget, men tar upp likartade ämnen och analyser av omvärldsläget som av naturliga skäl uppdateras för att spegla samtiden.

¹⁰⁹ Mral Brigitte, Gelang Marie, Bröms Emelie. 2016. s 30

Skillnader märks redan i inledningen av skrivelserna där regeringen 2008 förespråkar en politik med fokus på frihet och trygghet. I Alliansregeringens skrivelse kopplas mänskliga rättigheter ihop med en utrikespolitik som möjliggör frihet och trygghet för hela världens befolkning:

Dessa faktorer är viktiga utgångspunkter i utformningen av ett effektivt och resultatnriktat arbete med mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Regeringens politik för de mänskliga rättigheterna är långsiktig och strävar efter en värld där alla kan leva i frihet och trygghet.¹¹⁰

I skrivelsen från 2015 används en annan retorik kring vilka mål som regeringen önskar att uppnå med den svenska politiken. I skrivelsen prioriteras andra rättigheter än friheter genom en större betoning på sociala och ekonomiska rättigheter. I skrivelsen vill regeringen föra fram dessa rättigheter för att kunna öka kvinnors möjligheter till inkludering. De knyter minskad diskriminering till ökade ekonomiska effekter och slutligen detta till faktisk jämställdhet:

Att avskaffa all lagstiftning i världen som diskriminerar kvinnor och flickor vore en enorm frihetsreform som även skulle få stora positiva ekonomiska effekter. Därtill kommer betydelsen av att förbättra sociala, ekonomiska och andra praktiska förutsättningar för att uppnå faktisk jämställdhet.¹¹¹

Skillnaden i inledningarna, som citaten visar på fortsätter genomgående i skrivelserna 2008 och 2015. De olika regeringarna visar tydligt på olika förståelse för vilka faktorer och rättigheter som möjliggör jämställdhet mellan könen. Regeringarna använder sig av olika upplägg och olika beskrivningar för att skildra omvärldsläget rörande jämställdhet och kvinnors rättigheter. Analysen av skrivelserna visar på att mer omfattande formuleringar kring kvinnors rättigheter, inkludering och jämställdhet mellan könen används år 2015 än 2008. Skillnader i språket visar också på olika utgångspunkter för utrikespolitikens mål gällande kvinnors inkludering och rättigheter:

Resolution 1325 är ett mål i sig men är också ett medel för att främja jämställdhetsperspektivet i all konflikthantering [...] Sverige ska även arbeta för att resolution 1325 införlivas i fredsförhandlingar och återuppbyggnad och att genomförandet förstärks med insatser för de mänskliga rättigheterna.¹¹²

¹¹⁰ Regeringskansliet. Utrikesskrivelse 2008. s 6

¹¹¹ Regeringskansliet. Utrikesskrivelse 2015. s 5

¹¹² Regeringskansliet. Utrikesskrivelse 2008. s 30

Våld hindrar mänsklig utveckling, både för de individer som drabbas och för samhällen i stort. Våldet urholkar och undergräver arbetet med att stärka såväl kvinnors och flickors egenmakt och åtnjutande av mänskliga rättigheter som samhällens hållbara utveckling, i alla dess dimensioner.¹¹³

Skillnaderna i hur regeringarna skriver om kvinnors rättigheter och inkludering i sin utrikespolitik, i skrivelserna, kan leda till regeringarnas olika syn på omvärlden. Regeringen 2015 har en tydlig målsättning att sätta jämställdhetsfrågan på den politiska dagordningen medan regeringen 2008 verkar sträva efter att höja upp friheter och frågan kring demokrati och mänskliga rättigheter i sin skrivelse. Detta kan förklaras genom olika förståelse i beskrivningen av rättigheter och vem som bör omskrivas i arbetet som regeringarna gör.

Både skrivelsen från 2008 och 2015 präglas av en övervikt av logosargument, som mycket av offentlig skrift författat i det syfte som skrivelser har, det vill säga att informera om en viss politisk riktning. I skrivelserna refereras det till konflikter, kriser och händelser i omvärlden som regeringen uppfattar ska illustrera deras tes. Logos-argumenten används i skrivelserna för att uppmärksamma en fråga som regeringen vill ska få större uppmärksamhet. Med hjälp av argumenten vill de få publiken att dra slutsatser som ligger i linje med den utrikespolitik som förs:

Demokrati är det styrelseskick som ger människor störst möjlighet att påverka samhället och sina egna liv. [...] Det krympande utrymmet för civilsamhället i många länder, inskränkningar i yttrande- och mediefriheten, trasslerier av politisk opposition och försvarare av mänskliga rättigheter, missbruk av 19 demokratiska procedurer och undergrävandet av valprocesser är exempel på allvarliga globala hot som urholkar demokratins innebörd och underminerar främjandet av inkluderande och demokratiska samhällen.¹¹⁴

Den andra formen av retoriskt grepp som förekommer främst i skrivelserna är etos-argumenten. Regeringarna använder sig av grepp som har syftet att visa på auktoritet och handlingskraft i de utrikespolitiska frågorna. I skrivelserna används en mängd retoriska formuleringar för att visa på handlingskraftighet. Dessa formuleringar knyts oftast till en auktoritativ roll och därför till etos-argument:

Regeringen höjer ambitionen på detta område, och kommer att agera bilateralt, genom Europeiska unionen (EU) och multilateralt för att de mänskliga

¹¹³ Regeringskansliet. Utrikesskrivelse 2015. s 29

¹¹⁴ Regeringskansliet. Utrikesskrivelse 2015. s 18–19

rättigheterna ska implementeras och efterlevas fullt ut i alla världens länder.¹¹⁵

Regeringens mål om att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter bildar utgångspunkt för regeringens nationella arbete.¹¹⁶

Den viktigaste rollen som skrivelserna har för regeringarna är att övertyga och deklarerar en viss politik och hur den tar form i praktiken. Eftersom denna formen av dokument inte röstas om, så urskiljs det en tydlig riktning om vilken politik som regeringen föreslår ska utföras. Regeringen 2008 antar en linje där kvinnors rättigheter förverkligas genom friheter såsom deras rätt till demokrati och yttrandefrihet. Regeringen 2015 prioriterar mer att sociala och ekonomiska rättigheter förs fram för att uppnå jämlikhet mellan könen. Skillnaden i fokus på rättigheter ger en förändring i beskrivningen av vilka rättigheter som är nödvändiga för att uppnå jämställdhet, men skillnaden visar inte på några betydande ändringar enligt teorin.

4.3.2 Analys av deklARATIONERNA och debatterna

Deklarationerna är det inledande inlägget i den utrikespolitiska debatten som årligen hålls i Sveriges riksdag. Därför kommer deklARATIONERNA analyseras tillsammans med de efterföljande debatterna. DeklARATIONEN och debatterna är de tillfällen då det kan analyseras hur regeringen och oppositionen förhåller sig till varandra och även hur argumentationen tar form.

Den utrikespolitiska debatten 2008 börjar med Carl Bildts första deklARATION som utrikesminister och följs av ett hårt debattläge, där regeringens position direkt sågas av den samlade oppositionen. I riksdagsdebatten använder oppositionen argument för att påvisa skillnaden mellan regeringens deklARATION och den politik som de menar inte överensstämmer med ordvalet i deklARATIONEN, medan regeringen

¹¹⁵ Regeringskansliet. Utrikesskrivelse 2008. s 5

¹¹⁶ Regeringskansliet. Utrikesskrivelse 2015. s 6

försvarar sin linje och använder sig av argument för att skapa legitimitet för politiken.

Debattläget är mindre hårt i utrikesdebatten 2015 när Margot Wallström lägger fram sin utrikesdeklaration. Detta ändras senare i debatten när tonläget höjs och oppositionen går från inledande frågor som de ställt och istället kritiserar regeringen. I debatten använder sig regeringen både av argument för att skapa legitimitet för sin politik och samtidigt minska trovärdigheten hos oppositionen. Inslagen av argument som avser att skapa mindre förtroende hos motståndaren är vanligare 2015 än i den tidigare debatten.

Det blir tydligt att debatterna används för att åskådliggöra skillnader mellan regeringarnas politik och oppositionen i de båda debatterna, som båda snuddar till het-siga och där hårda formuleringar används för att kritisera motståndarsidan

4.3.3 2008

Den inledande deklARATIONEN från Carl Bildt fokuserar på att leverera en tydlig vision om en svensk utrikespolitik där demokrati och mänskliga rättigheter prioriteras i hela världen. Genom deklARATIONEN påvisar han regeringens samlade politik och visar på hur majoriteten i riksdagen anser att utrikespolitiken bör skötas:

Sveriges utrikespolitik ska medverka till frihet, fred och försoning såväl i vår egen som i andra delar av världen. Den förs med tydlig utgångspunkt i de värderingar som bär upp vårt samhälle och i våra intressen. Arbetet med att främja demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling genomsyrar den svenska utrikespolitiken.¹¹⁷

De bakomliggande retoriska greppen som visas tydligast i deklARATIONEN är en blandning av etos och logos. DeklARATIONEN knyter fred, försoning och frihet till värderingar i det svenska samhället och kombinerar därför vi-känslan med ett logiskt resonemang om kopplingen mellan rättigheter och regeringens politik.

Bilden som Carl Bildt för fram i sin deklARATION förkastas av oppositionen med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. De båda partierna försöker påvisa att deklARATIONEN som framförts inte är mer än tomma ord från utrikesministern. Särskilt

¹¹⁷ Regeringskansliet. Utrikesskrivelse 2008. s 2

hårt går Vänsterpartiet fram och menar att jämställdhetsarbetet i Bildts utrikespolitik blir bisatser:

Varje beslut, varje handelsavtal, varje fredsbevarande insats kommer att påverka män och kvinnor på olika sätt utifrån deras positioner i samhället. Men i en 23-sidig utrikespolitisk deklaration får jämställdhetsfrågorna bara bisatser. Kvinnornas rättigheter har med den borgerliga regeringen blivit en fråga om biståndspolitik. Inte en fråga om mänskliga rättigheter. Det är bara att konstatera att den borgerliga utrikespolitiken, är en utrikespolitik av män, om män och för män.¹¹⁸

Hans Linde som anför ett kritiskt inlägg i debatten använder en retorik där han använder en blandning av ett resonemang om en könsmaktsordning i världen och en kritisk ton mot Carl Bildt. Linde menar att detta bekräftas genom att Carl Bildt inte agerar tillräckligt i frågan. Genom en hänvisning till könsmaktsordningen, en kunskap som en viss del av det politiska systemet argumenterar för, använder sig Linde både av logos och patos i sitt argument. Detta genom att tilltala sin publik genom både känslan av orättvisan i världen och teorin bakom. Genom att föra fram sakfrågan om jämställdhet försöker Linde visa på en alternativ analys, på hur den svenska utrikespolitiken bör föras och knyter an detta till en kritik mot det manliga perspektivet som präglar Carl Bildts deklaration.

Carl Bildt bemöter kritiken och pekar på oppositionens trångsinta inställning till den svenska utrikespolitiken, som Bildt menar borde fokusera på en större världsbild än den svenska kontexten. Han menar också att oppositionen borde se utrikespolitiken som något större än enskilda sakfrågor och fokusera på de övergripande frågorna, mänskliga rättigheter och fredsbyggande på en internationell nivå. Bildt använder sig av flera olika retoriska grepp i sitt svar och framhäver såväl regeringens ansvarstagande, en vision om vilken politik som bör föras och en känsla, där han binder samman kulturer och nationer i sin politik. Bildt använder visar därmed att utrikespolitiken måste se till en helhet för att kunna åstadkomma en bättre värld:

¹¹⁸ Linde. Hans. anf 8. utrikespolitisk debatt 2008

Men det är ingen tvekan om att det blir en helt annan kraft i en global fredspolitik om vi kan göra Europeiska unionen, med en halv miljard människor och 27 nationer, till en enad fredskraft och ett instrument för fredsoperationer, för statsbyggande, för utvecklingspolitik, för konfliktöverbryggande och för att främja dialogen mellan religioner, kulturer och nationer. Det är då vi verkligen kan ha någon effekt. Det är då utrikespolitik går från bara ord i en kammare i ett isolerat land till handling i gemenskap med andra nationer för att förändra världen till det bättre. Det är det som är vår bestämda målsättning.¹¹⁹

Bildt får ytterligare mothugg i debatten desto längre debatten framskrider. I flera anföranden menar oppositionen att regeringen måste öka ambitionerna för kvinnors rättigheter och modernisera den svenska utrikespolitiken så den möter en förändrad omvärld. Oppositionen kräver av regeringen att jämställdhet förs fram tydligare i de politiska dokument som deklARATIONERNA utgör. Carina Hägg använder därmed en tydlig ton av etos i sitt anförande för att referera till en vi-känsla som hon menar riksdagen utgör. Hägg kritiserar även Carl Bildts världssyn, vilket även gör att argumentet använder sig av logos. Detta eftersom hon försöker övertyga om att Bildt lever i en dåtid och borde därför anpassa sig till världens nya förutsättningar:

Sverige är inte längre en feministisk röst i världen. Det förs en gammalmodig politik. Carl Bildt studsar mellan hökarna i Washington och Putins Ryssland med en gubbportfölj utifrån en världsbild som inte längre stämmer med kartan. [...] Vi vill ha en strategi för att våra frågor ska genomsyra en aktiv utrikespolitik för att utmana könsdiskrimineringen, stärka kvinnors mänskliga rättigheter och synliggöra utvecklingshindren inte minst för att uppnå millemålen och för att kvinnors mänskliga rättigheter sak vara en realitet.¹²⁰

Utrikesdeklarationen 2008 blir en debatt där olika intressens roll för utrikespolitiken visar sig tydligt. Oppositionen med V och S kritiserar brister i visioner och ambitioner kring jämställdhet och kvinnors inkludering. Medan regeringen kritiserar oppositionen för att trångsynt se till svenska intressen, i en värld där globalisering och internationella samarbete är vägen till mer mänskliga rättigheter och friheter för världens medborgare. Regeringen menar därmed att jämställdhet måste framförallt inkluderas i en större argumentation för mänskliga rättigheter och inte skrivas ut separat. Jämställdhet och kvinnors inkludering nämns

¹¹⁹ Bildt, Carl. Anf 6. Utrikespolitisk debatt 2008

¹²⁰ Hägg, Carina. anf 31. Utrikespolitisk debatt 2008

framförallt i regeringens bristande ambition eller till bristande kunskaper i hur den ska förverkligas. Debatten 2008 visar att partierna ser på jämställdhetsfrågan utifrån olika narrativa förståelser, där regeringen inkluderar jämställdhet i begreppet mänskliga rättigheter medan oppositionspartierna vill skriva ut begreppet för att visa på ökade ambitioner i frågan. Båda sidorna av debatten använder etos och logos för att visa på handlingskraft samt knyta detta till ett logiskt resonemang.

4.3.4 2015

Den inledande deklARATIONEN från Margot Wallström vill visa på vikten av den nya omformningen av svensk utrikespolitik. I deklARATIONEN betonar Margot Wallström hållningen om att Sverige ska verka för samarbeten internationellt. Wallström menar även att Sverige måste stå upp för fred, demokrati och solidaritet:

Jämställdhet och en feministisk utrikespolitik, eftersom mänskliga rättigheter också är kvinnors rättigheter. [...] Det är regeringens fasta vilja att Sverige, i en orolig tid, ska ta globalt ansvar genom att vara en stark röst i världen. För frihet, fred och mänskliga rättigheter. För demokrati, jämlikhet och solidaritet¹²¹

2015 kännetecknas deklARATIONEN framförallt av formuleringar kring logos och etos i utformningen av deklARATIONEN. De inledande delarna av deklARATIONEN skiljer sig från senare delar då Wallström använder sig mer av patosformuleringar i början. Wallström knyter kriser i världen till en känsla av att Sverige ska slå vakt om värden som nu utmanas av dessa kriserna. Wallström knyter även en inkludering av ett systematiskt jämställdhetsperspektiv till en nödvändighet för att förändra bilden som kvinnor beskrivs genom och därför förändra kvinnors situation i världen:

Men en ökad osäkerhet får inte skymma globala framsteg. [...] Ödesgemenskapen ger svensk utrikespolitik två huvuduppgifter. Vi ska dra nytta av fördelarna, som är så betydande. Och vi ska bemästra riskerna.¹²²

Med deklARATIONEN menar Wallström att Sverige antar utmaningen att bemästra riskerna som världen står inför, detta för att lyckas förändra den till det bättre.

¹²¹ Regeringskansliet. UtrikesdeklARATIONEN 2015. s 8

¹²² Regeringskansliet. UtrikesdeklARATIONEN. s 1

Wallström menar att Sverige måste både stå upp för gemenskap och vara en stark röst som vågar ta striden mot auktoritära tendenser i världen.

Bilden som Wallström ger, kritiserar sedan direkt av oppositionen, som menar att regeringens deklaration inte ger svar på osäkerheten i världen, måste mötas med tydligare svar. Det är framförallt M som i början kritiserar regeringens linje om samverkan och knyter detta till att Sverige borde ansöka om ett medlemskap i Nato för att öka det nationella säkerhetsintresset i en orolig värld:

Utrikesministern beskriver också en värld som är oroligare än på mycket länge och präglad av kriser och konflikter även i vårt närområde. Ett sådant nytt omvärldsläge kräver ledarskap och nytänkande. [...] Därför hade jag hoppats att regeringen i utrikesdeklarationen skulle ge någon indikation på eller några signaler kring att ompröva det kompakta motståndet mot att ens pröva och diskutera vad ett svenskt Natomedlemskap skulle kunna innebära.¹²³

Talespersonen för M i utrikespolitiska frågor, Karin Enström, använder Natofrågan som en principiell ståndpunkt för en ökad säkerhet för Sverige. Detta argument ger tydliga indikationer på etosformuleringar då det ger en tydlig hänvisning till vilket världspolitiskt läge som Sverige borde gå med i kombineras med en kritik mot försvarssamarbetets motståndare. Enström knyter därmed säkerhet till militära samarbeten och knyter dessa samarbeten till en etosformulering i sitt anförande.

Margot Wallström avfärdar M och menar att deras ensidiga svar alltid pekar på militär upprustning, för att uppnå en mer säkerhetspolitiskt stabil situation i världen. Hon visar därmed genom att ifrågasätta problemformuleringens koppling till svaret i Carin Enströms anförande och menar att den inte går ihop. Wallström visar därmed på att kopplingen mellan militära samarbeten och en bättre värld inte fungerar i verkligheten, detta knyts till logos genom att hon visar på brister i Enströms argumentation:

Herr talman! Kära Karin Enström, tyvärr var detta förutsägbart. Det är väl så här: Om man bara har ett enda verktyg, nämligen en hammare, kommer alla problem att se ut som en spik. Svaret från Moderaternas sida är alltid Nato.¹²⁴

¹²³ Enström. Karin. anf 3. Utrikesdebatt 2015

¹²⁴ Wallström. Margot. anf 4. Utrikesdebatt 2015

I den vidare debatten kritiseras regeringens feministiska linje och exempel påtalas i talarstolen där Sverige, om vi nu drev en feministisk utrikespolitik borde göra mer. I anförandet märks en argumentation där oppositionen försöker visa på svagheterna i den feministiska utrikespolitiken. Detta med målet att påvisa att regeringens feministiska politik mest är tomma ord:

Är det feministiskt att tala om Nordkoreas kärnvapen och tala om grova MR-brott, exempelvis alla kvinnor som tvingas till sterilisering? Är det feministiskt att tala om Irans kärnvapenprogram men helt utelämna mänskliga rättigheter och kvinnor som stenas till döds?¹²⁵

I anförandet attackerar Sofia Damm (KD) regeringen för att ignorera vissa kränkningar mot mänskliga rättigheter som drabbar framförallt kvinnor. Anförandet berör utrikespolitiska känsliga punkter där Damm vill visa att den feministiska utrikespolitiken är vackra formulerade ord, som inte hjälper de enskilda kvinnor som utsätts för kränkningar i världen. Denna formen av argument ger hänvisningar både till en brist i logiken i den förda politiken och till ett känslöväckande exempel i tvångssterilisering och stening som avrättningsmetod. Patos och Logos används därför flertalet gånger för att kritisera Wallström.

Kritiken mot regeringens politik fortsätter i Julia Kronlids (SD) anförande, där hon kritiserar regeringens politik för att bortprioritera kvinnor med vårt flyktingmottagande. Kronlid menar att lösningen för att kunna prioritera kvinnor är att helt sluta ta emot flyktingar som inte sökt asyl via UNHCR¹²⁶ och att Sverige ökar sitt bistånd till regionerna runt krisområdena:

Jag vill också tillägga att den irreguljära migrationen är starkt kvinnodiskriminerande. Ensamstående kvinnor, med eller utan barn, är ofta extra utsatta. Det är svårt för dem, om inte omöjligt, att lyckas ta sig till Europa på egen hand via smugglare. Därför kan hjälp i närområdet eller vidarebosättning via UNHCR vara deras enda möjlighet att få hjälp. [...] Därför är det dags att lägga om flyktingpolitiken. Det är dags att säga nej till alla former av irreguljär migration, att säga ja till planerad och säker vidarebosättning via UNHCR och att säga ja till kraftigt utökat stöd till närområdet.¹²⁷

¹²⁵ Damm. Sofia. anf 25. Utrikesdebatt 2015

¹²⁶ FN:s flyktingorganisation

¹²⁷ Kronlid. Julia. anf 40. utrikespolitisk debatt 2015

Kronlid använder i sitt anförande en logik där kvinnor inte får samma möjlighet att använda smugglingarnas möjligheter, till att nå Europa. Hon kombinerar detta med en tanke om att Sveriges biståndspengar kan bidra till fler om den används på andra platser än Sverige. Kronlid menar därför att säkerhet och planerad invandring är sammankopplade i denna frågan och genom detta möjliggörs en större möjlighet för kvinnor att fly. Hon använder sig av en mix av argumentsformer i anförandet, genom att använda kvinnor som ett exempel som offer för flyktingsystemets kollaps och kombinera det att referera till lösning. Denna argumentation kombinerar därför patos och logos i argumentationen.

Anförandet efter Kronlid försvarar Valter Mutt (MP) regeringens linje om en feministisk utrikespolitik och vilka effekter som den ger internationellt. Han knyter kvinnors större utsatthet till regeringens ökade ambition att öka kvinnors inkludering i de processer som han menar de missgynnas av strukturellt:

Det är hög tid att vi visar oss värdiga denna bjudande beteckning och börjar tänka framsynt och tar ut riktningen mot de stora möjligheter som finns inom räckhåll om vi förmår tänka i nya banor. [...] Kvinnor är överrepresenterade bland offren för krig och konflikter men kraftigt underrepresenterade bland diplomater och fredsmäklare och, som utrikesministern redogjorde för i utrikesdeklarationen, så arbetar nu regeringen systematiskt med att involvera kvinnor i fredsprocesser och har bland annat tagit initiativ till bildandet av ett kvinnligt medlarnätverk.¹²⁸

Mutt visar i sitt anförande, att han och regeringen ger riksdagen en chans att förändra världen om de är villiga att försöka tänka i nya banor. Han binder denna vision med regeringens deklaration där kvinnor aktivt inkluderas i de fredsprocessen för att inkludera de som drabbas främst av krig. Med denna retoriken visar Mutt att regeringen ämnar analysera världen ur ett annat perspektiv än det som tidigare präglat utrikespolitiken. Han kombinerar därmed ett annat narrativ där kvinnor till större del inkluderas i diplomatiska processer med en idé om en bättre värld. Genom att knyta regeringens ambition att inkludera kvinnor mer, visar Mutt på att knyta en offerroll för kvinnor till ett aktörskap genom regeringens politik. Detta visar på användningen av samtliga retoriska framställningar i etos, logos och patos.

¹²⁸ Mutt, Valter. anf 41. Utrikespolitisk debatt 2015

Senare under debatten går Birgitta Olsson (L) till attack mot den passivitet som regeringens politik resulterar i. Hon efterlyser en modigare politik där regeringen vågar stå på sig i frågor kring tvångsäktenskap och slaveri. Hon efterlyser en tydlig vilja från regeringen att åstadkomma handling inom den feministiska politiken och inte bara tomma ord. Med sitt anförande är hon ensam från oppositionen att konstatera att en feministisk politik behövs, men menar att den måste omdefinieras:

En av liberalismens grundpelare är att varje individ har rätt att välja sitt eget liv. Men i många kulturer kan kvinnor aldrig vara mer än hushålls-slavar, mammor eller hustrur. 19 flickor gifts bort varje minut mot sin vilja. Det händer också i Sverige. Vi behöver en feministisk utrikes- och inrikespolitik. Jag säger som suffragetterna i Storbritannien: Vi behöver handling, inte ord. Om det är någon del av världen som behöver feministisk utrikespolitik så är det den där Daish verkar, där modiga kurdiska soldater försvarar irakiska och syriska civila och räddar flickor från sexslaveri. Där måste vi vara tydliga, fru talman.¹²⁹

Olsson visar på i sitt anförande på en förmåga att vända regeringens deklarerade politik till sin egen fördel i och med att hon erkänner begreppet feministisk politik men vill fylla den med sin egen agenda. Hon använder sig av framförallt av etos, genom att referera till ett vi. Hon använder etos i kombination med kraftiga retoriska formuleringar som slaveri, vilket visar på en användning av patos. Hon använder sig även i denna delen av anförandet av statistik, vilket påvisar logos. En blandning av patos, etos och logos avslutar anförandet när hon refererar både till Suffragetternas mod i rösträttskampen och kvinnliga kurdiska soldater i Syrien. Här påvisar hon en handlingskraft i dessa kvinnor och ger en känsla av en historik som hon anser regeringen bör ta vara på. Olsson visar genom sitt anförande på en vilja att förändra narrativet kring kvinnors inkludering inom internationella relationer, men med den väsentliga skillnaden att hon önskar att narrativet skrivs mer ur ett liberalt perspektiv.

Utrikesdeklarationen 2015 blir en debatt där olika tolkningar av begreppet feministisk utrikespolitik blir central tillsammans med frågan om säkerhetspolitik och det militära samarbetet Nato. Frågorna visar sig i skillnaderna i synen på hur utrikespolitiken ska förverkligas, där regeringen menar att den feministiska agendan är nödvändig för att åstadkomma fred och säkerhet, medan oppositionen menade att

¹²⁹ Olsson, Birgitta. anf 80. Utrikespolitisk debatt 2015.

säkerhet byggs med en ansökan om medlemskap i Nato. Regeringen och oppositionen är oense om vilka frågor som utrikespolitiskt ska prioriteras och hur säkerhet definieras och säkerställs internationellt. Debatten 2015 använder politikerna en stor variation av patos, etos och logos. Där de olika argumentsformerna influerar varandra i anförandena och visar på att debattklimatet var hårt under debatten. Debatten och deklARATIONEN visar slutligen på en distinktion i hur utrikespolitiken beskrivs och vilka roller som anses som väsentliga för att världen ska förändras till det bättre.

Steg 4: Analys och diskussion

I denna delen av analysen kommer de tidigare tre analysdelarna granskas och jämföras i sin helhet. I det fjärde steget av analysen kommer slutligen resultaten diskuteras och frågeställningarna besvaras.

Den inledande frågan kring de utrikespolitiska dokumenten från 2008 och 2015 blir till i vilken utsträckning som kontexten påverkar debatterna och om det finns några skillnader mellan åren samt i vilken påverkan som kontexten har för debatten? I båda debatterna påverkar olika kriser den politiska diskussionen. Under 2008 är det den globala finanskrisen och förändringen i maktförhållandena mellan stormakterna som påverkar främst, medan under 2015 påverkar klimatmötet och Syrienkrisen främst. Båda åren påverkas därför främst av en krismentalitet, som politikerna försöker lösa genom sin förordade politik. Denna likhet i hur en yttre kris ger en diskussion om hur den ska lösas, visar på en kontinuerligt förhållande mellan politiken och den omgivande världen. Den politiska sfären är förtroendevalda som ska visa vägen för väljarna, om vilken riktning som landet bör ta. Detta visar sig i analysen av kontexten i och med att händelser runt om i världen ständigt ger nya exempel att kritisera motståndaren i riksdagens plenum.

Det som är förvånande över kontexten var förskjutningen i Natofrågan som var betydligt mindre profilerade under debatten 2008 än 2015. Detta förvånade då flertalet av de partierna som förespråkade en tuffare säkerhetspolitik satt i regeringen då. Det kan vara så att omvärldsläget var så pass stabilt att inte det ansågs som fördelaktigt, att ur ett väljarperspektiv att föra fram frågan.

Denna position ändras 2015, där de borgerliga partierna ställer Nato-frågan som en annan väg än den feministiska utrikespolitiken. I den förda debatten 2015 visar oppositionen på att vilja beskriva omvärldsläget i betydligt mer säkerhetspolitiska termer och leda svaren till militär upprustning, istället för en mjukare politik där de civila samarbetena stärks internationellt.

Vidare blir frågan om hur omvärldskontexten och de partipolitiska dokumenten och traditionerna möts och påverkar varandra. I och med SD:s intåg i svensk politik utmanas de gamla blocken mellan borgerlig och socialistisk politik på riktigt och partierna behövde omvärdera vilka ståndpunkter de står för i förhållande till att ingen av blocken får majoritet i kammaren. Det kan vara därför som de borgerliga och SD attackerar idén om en feministisk utrikespolitik och förordar lösningen med Nato som en alternativ väg.

I och med den feministiska utrikespolitiska banan som lanseras 2015 menar utrikesminister Margot Wallström att kvinnors rättigheter och inkludering ska genom-syra den utrikespolitiska politiken. Med detta ställningstagande påverkas även den utrikespolitiska debatten i riksdagen. I den tidigare utrikespolitiska debatten och skrivelserna 2008 nämndes jämställdhetsfrågor främst i utvecklingspolitiken och mer generella skrivningar om mänskliga rättigheter prioriterades. Formuleringarna kritiserades hårt av oppositionen som försökte föra upp jämställdhetsfrågorna på agendan. Detta scenario följdes upp i utrikesdebatten 2015 där oppositionspartierna åter igen var kritiska mot regeringen, men i denna debatten kritiserades och debatterades fler frågor kopplade till den feministiska utrikespolitiken. Denna förändring märktes i att både regering och opposition berörde ämnet och förde upp fler anföranden kring kvinnors situation och inkludering i debatten, än den tidigare debatten 2008. Skillnaden i debatten visar på en förändrad beskrivning av utrikespolitiken i samband lanseringen av den feministiska utrikespolitiken.

Margot Wallström och Carl Bildt, är båda utrikesministrar som ser bortom nation-ella gränser och förordar en politik där Sverige tar ett internationellt engagemang i utrikesfrågor. Denna linje menar oppositionen medför en politik där områden mis-sas och i båda diskussionerna attackerar regeringarnas politik. Det som kan märkas är att Bildt både väljer och får acceptera att oppositionen 2008 attackerar honom mer personligen som utrikesminister än vad oppositionen attackerar Wallström. I debatterna skiljer det sig i kritiken där oppositionen 2015 istället väljer främst att försöka ifrågasätta den feministiska utrikespolitiken och visa på dess brister i dess prioriteringar.

De olika mottagarna för kritiken visar sig i hur de retoriska framställningarna görs i kammarens debatter. 2008 dominerar formuleringarna kring etos och logos i hur politikerna formulerar sig, med inslag av patos i framförandena. Denna debatten var den första med en borgerlig regering efter flertalet mandatperioder med socialdemokratiskt styre. Detta märktes i hur regeringen försökte sätta sin prägel på utrikespolitiken i skrivelsen, deklARATIONEN och debatten med utrikesminister Carl Bildt i spetsen. Det märks en skillnad i ideologiskt fokus där regeringen prioriterar individens frihet och rättigheter mer än i tidigare skrivelser.

De retoriska greppen bör även granskas utifrån vilket narrativ som berättas i debatterna och de utrikespolitiska dokumenten. Genom användningen av teorin visar Enloe och Sjöberg på en förståelse av kopplingar som görs inom internationella relationer. Med det kombinerade teoretiska greppet kan skillnader i retoriska grepp, retorisk situation och vilka exempel som illustrerar politikernas intentioner och argumentation. Med hjälp av teorin har analysen av materialet kunnat visa på en förändring av narrativet i de utrikespolitiska debatterna, där skillnaden i regeringarnas deklARATIONER gav resultat för debatten fördes och vilken roll som kvinnors rättigheter och inkludering beskrevs i anförandena i kammaren.

Teorin ger även förståelse över var jämställdhetsfrågan och kvinnors rättigheter läggs i debatten. I denna fråga visar analysen av debatten att både regering och opposition diskuterar frågan mer, men använder sig samtidigt av mer känsloladdade argument i patosformuleringar. Dessa formuleringar knyts ofta till att visa på att den feministiska utrikespolitiken inte skyddar kvinnor och ignorerar flertalet övergrepp mot kvinnors mänskliga rättigheter. Kritiken kombineras med en underliggande kritik av regeringens syn på säkerheten i omvärlden och lösningen på detta problem. Denna skillnad i frågan om begreppet säkerhet blir tydligast i 2015 års debatt. I debatten knyter också flera partier kvinnors situation till att de ska försvaras militärt. Detta går i linje med teorin som visar på en konflikt i narrativet om hur internationella relationer beskrivs, försvaras och utmanas av olika idéer.

Beskrivningen av rättigheter och vem som står som aktiv/passiv ger intressanta resultat genom hur teorins förståelse visar sig i förekomsten av olika retoriska grepp inom den retoriska situationen som debatten medför, i förhållande till begreppet

feminism. I kritiken som den nya feministiska politiken medför, kunde det urskiljas en kritik mot själva begreppet feminism, istället för den förda politiken. Det verkar finnas en djupt förankrad bild av kvinnor som mer passiva utanför Sverige gränser. Särskilt tydlig blir denna idé i debatterna 2008 där kritik mot utrikesministern om hur jämställdhet förläggs till en fråga om svensk biståndspolitik och till debatterna 2015 där oppositionen använder exempel på kränkningar mot kvinnor runt om i världen. Dessa exempel i debatterna ger en indikation på att kvinnors rättigheter kopplas till känsloladdade argument i den utrikespolitiska debatten. Båda de analyserade årtalen visar på olika förståelse av kränkningar mot kvinnors rättigheter, beroende på vilken geografisk plats som de beskriver. Detta går i linje med kritiken som väcks inom forskningen mot en *Vit feminism* inom västerländsk utrikespolitik, som Achilleos-Sarll, Gayatri Spivak och Mohanty Talpade för fram i sin kritik mot feministisk politik i väst. Kritiken bygger på att västerländska länder ger sig själva ett tolkningsföreträde och förminskar kvinnors röster från *det globala syd*.

Den skillnad i kritik som utrikesministrarna utstod i debatterna visar även på en förskjutning i debatten om vilken väg som svensk utrikespolitik bör ta. 2008 och 2015 visar på skillnader i användningen och beskrivningen av världen och hur politikerna menar att denna bör lösas. I 2015 visas en större inkludering av kvinnor i deklARATIONEN och skrivelserna. Detta med syftet att regeringen då menar att genom jämställdhet kan säkerhetsläget i världen förbättras på alla plan. Medan regeringen 2008 ger en bild av att med militära och diplomatiska samarbeten byggs en värld där individen tar del av mänskliga rättigheter. Därmed knyts 2015 närmre förståelsen av Laura Sjöberg och Cynthia Enloe, där regeringen flyttar frågan om kvinnors inkludering närmare individen genom den systematiska appliceringen av jämställdhetsperspektivet och inkluderingen av den privata sfären inom utrikespolitiken.

De utrikespolitiska situationerna för åren 2008 och 2015 ger en intressant bild av hur kvinnors rättigheter framställs, vilken roll de har i debatterna och hur mycket plats de får ta de valda åren. I analysen som genomförts har den utrikespolitiska kontexten, situationen och retoriska framställningen analyserats för åren 2008 och 2015. Genom metodvalet kunde dessa tre steg i analysen kombineras och visa på de olika delarnas betydelse för den politiska debatten och föra fram olika faktorer som analyserades och diskuterades i det avslutande steget. Genom att kombinera

den kritiska retorikanalysen med Cynthia Enloe och Laura Sjöbergs kritiska förhållningssätt till narrativ inom internationella relationer gav analysen viktiga resultat för hur rollen som retoriska formuleringar är för förståelsen av hur världen fungerar. Avslutningsvis gav undersökningen upphov till frågor om hur denna skillnad påverkar de senare riksdagsdebatterna om Sveriges utrikespolitik och om den feministiska utrikespolitiken innebär en förändring för hur Sverige agerar internationellt i framtiden.

4.4 Slutsats

Studien undersökte de utrikespolitiska situationerna för åren 2008 och 2015 med följande frågeställningar: *Vilka skillnader medför den nya feministiska politiken för den utrikespolitiska debatten? Samt Hur skiljer sig den utrikespolitiska debatten 2008 från 2015 gällande den retoriska framställningen av kvinnors rättigheter?*

Den inledande frågeställningen visade på två slutsatser. Den första slutsatsen var att den nya feministiska utrikespolitiken medförde en större användning av retoriska grepp som kopplades till känslöväckande argument som illustrerades av det retoriska greppet patos. Detta visade sig i framförallt debatten där flera partiers företrädare använde exempel för att påvisa varför den feministiska utrikespolitiken var tomma ord och inte förändrade kvinnors situation i världen. I dessa framställningar blev det även tydligt att partierna såg olika på kvinnors aktiva/passiva roll i säkerhetspolitiken.

Den andra slutsatsen som följde av den första frågeställningen var skillnaderna i hur partierna knöt kvinnors aktörskap/delaktighet till säkerhetspolitik. I analysen av debatterna visar framförallt deklARATIONEN och skrivelsen av regeringen 2015, en ökad ambition i jämställdhetsfrågan och detta skiljer sig från 2008 där målet främst var att främja mänskliga rättigheter och friheter för alla. Båda regeringarna visar på en inkludering av rättigheter i utformningen av sina dokument men 2015 visar en tydligare agenda för jämställdhetsarbetet och kvinnors del i den.

Den andra frågeställningens slutsatser visade sig framförallt i kritiken som deklARATIONERNA fick utstå i debatterna som följde dem. I dessa debatter visade analysen på en skillnad i kvinnors framställning mellan åren, där kvinnors inkludering 2008 var nedtonad och 2015 framtonad av regeringen. Detta gav skillnader i hur oppositionen kritiserade regeringen och detta visade sig 2008 som kritik mot bristande arbete och 2015 som kritik mot prioriteringar inom arbetet. Skillnaderna visade sig även i hur kvinnor framställdes i debatterna som utsatta eller som aktiva, detta skilde sig markant mellan regeringarna för de båda åren.

Denna framställning visade vidare på att båda regeringarna fortfarande använde sig av ett tolkningsföreträde där väst, eller i detta fallet Sverige, definierade vilka åtgärder som behövde genomföras för att åstadkomma jämställdhet och en inkludering av kvinnor runt om i världen. Undersökningen visar på att båda de undersökta åren påvisar kritiken om *vit feminism* genom regeringarnas försöka att definiera deras syn på jämställdhet som universell.

Vidare visade det sig även att båda frågeställningarna bekräftade den teori som Cynthia Enloe och Laura Sjöberg hade, om ett manligt perspektiv som präglar synen på internationella relationer. I analysen av dokumenten knöts framförallt säkerhet till militär styrka och passiva mer civila element till fredliga samarbeten. Denna slutsats bekräftade Enloe och Sjöbergs kritik av hur den världspolitiska scenen beskrivs och legitimeras. Detta visade även på att idéer om traditionella könsnormer fortfarande reproduceras inom internationella relationer genom retoriska formuleringar i de utrikespolitiska dokumenten.

Avslutningsvis öppnar denna studien upp för vidare studier av hur narrativ och retoriska framställningar påverkar varandra inom svensk utrikespolitik. Vidare undersökningar kan rekommenderas inom området och studien visar på ett forskningsområde som förtjänar mer uppmärksamhet.

Referenser

Achilleos Sarll Columba. Reconceptualising Foreign Policy as Gendered, Sexualised and Racialised: Towards a Postcolonial Feminist Foreign Policy. *Journal of International Women's Studies* Vol. 19, No. 1 January 2018. 34-51.

Agrell Wilhelm. *Wilhelm Agrell om alliansfrihet och neutralitet*. 2015. <http://www.sakerhetspolitik.se/Forsvar/internationellt-forsvar/Militar-alliansfrihet/wilhelm-agrell-om-alliansfrihet-och-neutralitet/>. (hämtad 15e augusti 2019)

Agrell. Wilhelm. *Svensk säkerhet*. 2016. <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Svensk-sakerhet/>. (hämtad 16e augusti 2019)

Armémuseum. *Krig och fred under 1900-talet. Säkerhetspolitik.se*. 2016. <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Svensk-sakerhet/Historik/>. (hämtad 16e augusti 2019)

Bergman Rosamond. Annika. Protection Beyond Borders: Gender Cosmopolitanism and Co-constructive obligation. *Global Society* 27. No 3. 2013. 319-336.

Enloe. Cynthia. *Bananas, beaches and bases: making feminist sense of international politics*. London: Univ. of California Press. 1990. 244 s

Goldstein, Judith, and Robert O. Keohane. *Ideas and Foreign Policy: Beliefs, Institutions, and Political Change*. Ithaca: Cornell University Press, 1993. 304s.

Hernes. Helga Marie. Norwegian University press. *Language Arts&Disciplines*. 176 s. 1987. [United nations development program. ” Human development rapport: Table 4: Gender development index \(GDI\)”](#). 2018. (hämtad 10e augusti 2019)

Liberalerna. *Utrikespolitik*. <https://www.liberalerna.se/politik/utrikespolitik/>. (hämtad 16e augusti 2019)

Miljöpartiet. *Feministisk utrikespolitik för klimat, fred och demokrati*. <https://www.mp.se/politik/utrikespolitik-och-global-rattvisa>. (hämtad 16e augusti 2019)

Moderaterna. *Utrikespolitik*. <https://moderaterna.se/utrikespolitik>. (hämtad 15e augusti 2019)

Mral Brigitte. Gelang Marie. Bröms Emelie. *Kritisk retorikanalys: Text, bild, Actio*, Retorikförlaget. 2016. 172 s.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). *Det internationella systemet*. 2015. <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Internationell-sakerhet/Det-internationella-systemet/>. (hämtad 15e augusti 2019)

Regeringskansliet. *Sveriges väg till EU-medlemskap*. Uppdaterad 2015. <https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/safungerareu/sveriges-vag-till-eu-medlemskap/> (hämtad 12e augusti 2019)

Regeringskansliet. *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Regeringens skrivelse 2007/08:109*. <https://www.regeringen.se/49b739/contentassets/7c1c2e082fa54383a7634e5875285e05/manskliga-rattigheter-i-svensk-utrikespolitik-skr.-200708109>. 2008

Regeringskansliet. *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i svensk utrikespolitik*. Regeringens skrivelse 2016/17:62. <https://www.regeringen.se/48fac0/contentassets/b95748aea48940eb81c85b6ef60eb84b/manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-i-svensk-utrikespolitik-skr-20161762.pdf>. 2015

Regeringskansliet. Rättsliga dokument: *Skrivelse*. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/>. 2019

Regeringskansliet. *Regeringens deklaration vid 2008 års utrikespolitiska debatt i Riksdagen onsdagen den 13 februari 2008*. <https://www.regeringen.se/49b754/contentassets/6a83deb14bb1476691d62ae06efe63fd/utrikesdeklarationen-2008>. 2008

Regeringskansliet. *Regeringens deklaration: vid 2015 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdagen den 11 februari 2015*. <https://www.regeringen.se/49b753/contentassets/87d0416f08e24cd3bb91a631a8461c08/utrikesdeklarationen-2015>. 2015

Shepherd, Laura J. *Gender Matters in Global Politics: A Feminist Introduction to International Relations*. Routledge publ. 2nd edition. 480s. 2014.

Sjöberg, Laura. *Gender, war and conflict*. Cambridge_Malden MA: Polity Press, 2014. 202 s.

Socialdemokraterna. <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/sakomraden/internationellt/>. (hämtad 16e augusti 2019)

Spivak, Gayatri Chakravarty. 'Woman' as theatre-United Nations Conference on Women. Beijing 1995-Commentary. *Radical Philosophy* 75 1996. 2–4.

Sten Ljunggren. *Världskrisen 2008 – vad hände*. <https://ekonomihandboken.se/finansskrisen/varldskrisen-2008/>. 2019 (hämtad 12e augusti 2019)

Sverigedemokraterna. *En riktig utrikespolitik*. <https://sd.se/vad-vi-vill/utrikespolitik/>. (hämtad 15e augusti 2019)

- Sveriges radio. *God morgon världen 2007Årskrönika 2008*. <https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/?programid=438>. (hämtad 7e augusti 2019)
- Sveriges radio. *God morgon världen Årskrönika 2008*. <https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/?programid=438>. 2008. (hämtad 8e augusti 2019)
- Sveriges radio. *Kvinnors och flickors villkor har förbättrats radikalt*. <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6283511>. Publicerat onsdag 21 oktober 2015. (Senast hämtad 10e januari 2019). (hämtad 13e augusti 2019)
- Sveriges Radio. *Wallström: Vi ska ha en feministisk utrikespolitik*. <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5982258>. 2014. (hämtad 13e augusti 2019)
- Sveriges riksdag. *Utrikespolitisk debatt 2008/09:20090218ud*. 2008. https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/utrikespolitisk-debatt/utrikespolitisk-debatt_GVC120080213ud. 2008
- Sveriges riksdag. *Utrikespolitisk debatt 2015/16:0*. 2015. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/kammakt/utrikespolitisk-debatt_H3C120160224ud. 2015
- Sveriges television. *Se SVT:s årskrönika*. Publicerad 30e december 2015. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/se-svt-nyheter-arskronika>. (hämtad 10e augusti 2019)
- Sveriges television. *2015 – året då flyktingkrisen stod i centrum*. Publicerad 28e december 2015 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/2015-aret-da-flyktingkrisen-stod-i-centrum>. (hämtad 15e augusti 2019)
- Sveriges television. *Attacker i Paris, flykt och ett skakat EU*. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/attacker-i-paris-flykt-och-ett-skakat-eu> (hämtad 15e augusti 2019)
- Sveriges television. *Attacker i Paris, flykt och ett skakat EU. Publicerad 28e december 2019*. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/attacker-i-paris-flykt-och-ett-skakat-eu>. (Hämtad 14e augusti 2019)
- Sveriges television. *Flyktingkris, terrorhot och mord*. Publicerad 25e december 2015. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/flyktingkris-terrorhot-och-mord>. (hämtad 15e augusti 2019)
- Talpade Mohanty. Chandra. Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses. *boundary 2*, Vol. 12, No. 3, On Humanism and the University I: The Discourse of Humanism. (Spring - Autumn, 1984), pp. 333-358.)
- Tickner J. Ann. Feminist responses to international security studies. *Peace Review*, 16:1, 2006. 43-48.

Towns. Ann. "Paradoxes of (in)Equality: Somethings is rotten in the gender equal state of Sweden". *Cooperation & Conflict*. Vol. 37. No. 2. 2002. 157-175 s.

United states institute of peace. *What is UNSCR 1325. An Explanation of the Landmark Resolution on Women, Peace and Security*. https://www.usip.org/gender-peacebuilding/about_UNSCR_1325. 2018. (hämtad 10e augusti 2019)

Weber. Cynthia. *International Relations Theory*. (Elektronisk resurs). A Critical Introduction. London. Routledge. 2005. 299 s.